ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 16ης Νοεμβρίου 2000 *

Στην υπόθεση C-291/98 P,

Sarrió SA, με έδρα τη Βαρκελώνη (Ισπανία), εκπροσωπούμενη από τους A. Mazzoni, δικηγόρο Μιλάνου, M. Siragusa, δικηγόρο Ρώμης, και F. Maria Moretti, δικηγόρο Βενετίας, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο Elvinger, Hoss & Prussen, 2, place Winston Churchill,

αναιρεσείουσα,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως που εξέδωσε στις 14ης Μαΐου 1998 το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (τρίτο πενταμελές τμήμα) στην υπόθεση T-334/94, Sarrió κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-1439), με την οποία ζητείται η εξαφάνιση της αποφάσεως αυτής,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον R. Lyal, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον A. Dal Ferro, δικηγόρο Vicenza, με

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον C. Gómez de la Cruz, μέλος της ίδιας υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. La Pergola, πρόεδρο τμήματος, M. Wathelet (εισηγητή), D. A. O. Edward, P. Jann και L. Sevón, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 28 Ιουλίου 1998 στη Γραμματεία του Δικαστηρίου, η Sarrió SA άσκησε, δυνάμει του άρθρου 49 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, αναίρεση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998 στην υπόθεση T-334/94, Sarrió κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-1439, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Πρωτοδικείο ακύρωσε μερικώς την απόφαση 94/601/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Ιουλίου 1994, σχετικά με μια διαδικασία βάσει του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΚ (IV/C/33.833 — Χαρτόνι) (ΕΕ 1994, L 243, σ. 1, στο εξής: απόφαση της Επιτροπής), και απέρριψε την προσφυγή κατά τα λοιπά.

Πραγματικά περιστατικά

2 Με την απόφασή της, η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμα σε 19 κατασκευαστές προμηθευτές χαρτονιού εγκατεστημένους εντός της Κοινότητας, λόγω παραβάσεων του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ).

3 Όπως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφασή της κατόπιν ατύπων καταγγελιών τις οποίες κατέθεσαν, το 1990, η British Printing Industries Federation, οργάνωση αντιπροσωπεύουσα τις περισσότερες βιομηχανίες εκτυπώσεως χαρτονιού στο Ηνωμένο Βασίλειο, και η Fédération française du cartonnage, και των ελέγχων, τους οποίους διενήργησαν απροειδοποίητα τον Απρίλιο του 1991 υπάλληλοι της Επιτροπής, ενεργούντες βάσει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962,

πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), στις εγκαταστάσεις διαφόρων επιχειρήσεων και επαγγελματικών ενώσεων του κλάδου του χαρτονιού.

4 Η Επιτροπή, βάσει των στοιχείων τα οποία συνέλεξε στο πλαίσιο των ελέγχων αυτών και κατόπιν των αιτήσεων παροχής πληροφοριών και εγγράφων, κατέληξε ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είχαν, από τα μέσα του 1986 μέχρι τον Απρίλιο του 1991 τουλάχιστον (στις πλείστες των περιπτώσεων), μετάσχει σε παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, αποφάσισε να κινήσει την κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής προβλεπόμενη διαδικασία. Με επιστολή της 21ης Δεκεμβρίου 1992, απηύθυνε ανακοίνωση των αιτιάσεων σε καθεμιά από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, που απάντησαν όλες εγγράφως. Εννέα επιχειρήσεις ζήτησαν να εκθέσουν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους.

5 Κατά το πέρας της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφασή της, η οποία περιέχει τις ακόλουθες διατάξεις:

«Άρθρο 1

Οι επιχειρήσεις Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (με εμπορική επωνυμία BPB de Eendracht NV) Koninklijke KNP BT NV (πρώην Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co. KG, Mo Och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd [πρώην Reed Paper &

Board (UK) Ltd], Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (πρώην Tampella Española SA) και Moritz J. Weig GmbH & Co. KG παρέβησαν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης με τη συμμετοχή τους:

— στην περίπτωση της Buchmann και της Rena από τον Μάρτιο του 1988 περίπου μέχρι τα τέλη του 1990 τουλάχιστον,

— στην περίπτωση της Enso Española, τουλάχιστον από τον Μάρτιο του 1988 μέχρι το τέλος Απριλίου 1991 τουλάχιστον,

— στην περίπτωση της Gruber & Weber από το 1988 τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του 1990,

— στις υπόλοιπες περιπτώσεις, από τα μέσα του 1986 μέχρι τον Απρίλιο του 1991 τουλάχιστον,

σε μία συμφωνία και μια εναρμονισμένη πρακτική με τις οποίες, από τα μέσα του 1986, οι προμηθευτές χαρτονιού στην Κοινότητα:

— πραγματοποίησαν σε τακτά χρονικά διαστήματα σειρά μυστικών και θεσμοθετημένων συναντήσεων για να συζητήσουν και να υιοθετήσουν ένα κοινό βιομηχανικό σχέδιο περιορισμού του ανταγωνισμού,

— συμφώνησαν τακτικές αυξήσεις των τιμών για κάθε ποιότητα του προϊόντος σε κάθε εθνικό νόμισμα,

— προσχεδίασαν και εφήρμοσαν ταυτόχρονες και ενιαίες αυξήσεις των τιμών σε ολόκληρη την Κοινότητα,

— συμφώνησαν άτυπα να διατηρηθούν σταθερά τα μερίδια των σημαντικότερων παραγωγών στην αγορά με κατά καιρούς τροποποιήσεις,

— έλαβαν, όλο και συχνότερα από τις αρχές του 1990, εναρμονισμένα μέτρα ελέγχου της προσφοράς του προϊόντος στην κοινοτική αγορά, για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των εν λόγω εναρμονισμένων αυξήσεων των τιμών,

— αντήλλαξαν εμπορικές πληροφορίες (για τις παραδόσεις, τις τιμές, την παύση της λειτουργίας των εργοστασίων, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες και τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων) για τη στήριξη των παραπάνω μέτρων.

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 πρέπει να παύσουν αμέσως την ανωτέρω παράβαση, εάν δεν το έχουν ήδη πράξει. Πρέπει στο εξής να απέχουν, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους στον τομέα του χαρτονιού, από οιαδήποτε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που μπορεί να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανόμενης και οποιασδήποτε ανταλλαγής εμπορικών πληροφοριών:

α) με την οποία οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα για την παραγωγή, τις πωλήσεις, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων, το κόστος των τιμών πώλησης ή τα σχέδια εμπορίας των άλλων παραγωγών, ή

β) με την οποία, ακόμη και εάν δεν κοινοποιούνται συγκεκριμένες πληροφορίες, προωθείται, διευκολύνεται ή ενθαρρύνεται μια κοινή αντίδραση του κλάδου όσον αφορά τις τιμές ή τον έλεγχο της παραγωγής

ή

γ) με την οποία μπορεί να ελεγχθεί η συμμετοχή ή η συμμόρφωση προς οποιαδήποτε ρητή ή σιωπηρή συμφωνία όσον αφορά τις τιμές ή την κατανομή της αγοράς στην Κοινότητα.

Κάθε σύστημα ανταλλαγής γενικών πληροφοριών μεταξύ τους (όπως το σύστημα Fides ή το σύστημα που θα το διαδεχθεί) πρέπει να εφαρμόζεται με τρόπο ώστε να αποκλείεται όχι μόνο η παροχή οποιωνδήποτε πληροφοριών για την εξακρίβωση της συμπεριφοράς μεμονωμένων παραγωγών, αλλά και η κοινοποίηση οποιωνδήποτε στοιχείων σχετικά με την τρέχουσα κατάσταση των εισερχόμενων και ανεκτέλεστων παραγγελιών, την πρόβλεψη του ποσοστού χρησιμοποίησης της παραγωγικής ικανότητας (έστω και αν πρόκειται, και στις δύο περιπτώσεις, για συνολικά μεγέθη) ή την παραγωγική ικανότητα κάθε μηχανήματος.

Κάθε τέτοιο σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών πρέπει να περιορίζεται στη συλλογή και κοινοποίηση συγκεντρωτικών στατιστικών στοιχείων για την παραγωγή και για τις πωλήσεις που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση ή τη διευκόλυνση μιας κοινής βιομηχανικής συμπεριφοράς.

Οι επιχειρήσεις καλούνται επίσης να απέχουν από οποιαδήποτε ανταλλαγή πληροφοριών που έχουν σημασία για τον ανταγωνισμό πέραν εκείνων των οποίων επιτρέπεται η ανταλλαγή, και να μη συμμετέχουν σε οποιεσδήποτε συνεδριάσεις ή άλλες επαφές για να συζητήσουν τη σημασία των ανταλλασσόμενων πληροφοριών ή την πιθανή ή ενδεχόμενη αντίδραση του κλάδου ή μεμονωμένων παραγωγών στις πληροφορίες αυτές.

Τάσσεται προθεσμία τριών μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης της παρούσας απόφασης για να γίνουν οι αναγκαίες τροποποιήσεις σε οποιοδήποτε σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών.

Άρθρο 3

Με την παρούσα απόφαση επιβάλλονται, για τις παραβάσεις του άρθρου 1 που διαπιστώθηκαν, τα ακόλουθα πρόστιμα στις παρακάτω επιχειρήσεις:

(...)

xv) Sarrió SpA, πρόστιμο 15 500 000 ECU·

(...)».

6 Όπως περαιτέρω εκτίθενται στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, τα πραγματικά περιστατικά έχουν ως εξής:

«13 Κατά την απόφαση, η παράβαση εξελίχθηκε στο πλαίσιο ενός φορέα γνωστού ως Product Group Paperboard (στο εξής: PG Paperboard), ο οποίος απετελείτο από διάφορες ομάδες ή επιτροπές.

14 Εντός του φορέα αυτού συστάθηκε, περί τα μέσα του 1986, μια Presidents Working Group (ομάδα εργασίας προέδρων, στο εξής: PWG), αποτελούμενη από υψηλά ισταμένους εκπροσώπους των (οκτώ περίπου) μεγαλυτέρων παραγωγών χαρτονιού της Κοινότητας.

15 Η PWG είχε ως βασική δραστηριότητα να συζητεί και να διαβουλεύεται για την αγορά, τα μερίδια αγοράς, τις τιμές και την παραγωγική ικανότητα. Ειδικότερα, ελάμβανε βασικές αποφάσεις τόσο για το χρονοδιάγραμμα όσο και για το επίπεδο των αυξήσεων των τιμών που θα πραγματοποιούσαν οι παραγωγοί.

16 Η PWG υπέβαλλε εκθέσεις στην President Conference (συμβούλιο προέδρων, στο εξής: PC), στην οποία μετείχαν (κατά το μάλλον ή ήττον τακτικά) όλοι σχεδόν οι διευθύνοντες σύμβουλοι των οικείων επιχειρήσεων. Η PC συνερχόταν κατά την υπό κρίση περίοδο δύο φορές ετησίως.

17 Περί τα τέλη του 1987, συστάθηκε η Joint Marketing Committee (κοινή επιτροπή μάρκετινγκ, στο εξής: JMC). Βασικό της έργο ήταν αφενός μεν να προσδιορίζει εάν και, εφόσον ναι, με ποιον τρόπο θα μπορούσαν να τεθούν σε ισχύ οι αυξήσεις των τιμών, αφετέρου δε να επεξεργάζεται τις λεπτομέρειες των πρωτοβουλιών για τις τιμές που απεφάσιζε η PWG για καθεμία χώρα μεμονωμένα και για τους κυριοτέρους πελάτες με στόχο τη δημιουργία ενός συστήματος ισοδυνάμων τιμών στην Ευρώπη.

18 Τέλος, η "οικονομική επιτροπή" (στο εξής: ΟΕ) συζητούσε θέματα όπως οι διακυμάνσεις των τιμών στις εθνικές αγορές και οι ανεκτέλεστες παραγγελίες και γνωστοποιούσε τα πορίσματά της στην JMC ή, πριν από τα τέλη του 1987, στην προκάτοχο της JMC, Marketing Committee. Η ΟΕ απετελείτο από διευθυντές μάρκετινγκ ή/και πωλήσεων των περισσοτέρων από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις και συνερχόταν περισσότερες από μία φορές ετησίως.

19 Όπως προκύπτει ακόμη από την απόφαση, η Επιτροπή έκρινε ότι οι δραστηριότητες της PG Paperboard υπεβοηθούντο από την ανταλλαγή πληροφοριών που γινόταν μέσω της εταιρείας καταπιστευτικής διαχειρίσεως Fides με έδρα τη Ζυρίχη (Ελβετία). Κατά την απόφαση, τα περισσότερα μέλη της PG Paperboard υπέβαλλαν στη Fides περιοδικές εκθέσεις σχετικά με τις παραγγελίες, την παραγωγή, τις πωλήσεις και τη χρησιμοποίηση της παραγωγικής ικανότητας. Οι εκθέσεις αυτές συγκεντρώνονταν στο πλαίσιο του συστήματος Fides, τα δε συγκεντρωμένα κατ' αυτόν τον τρόπο στοιχεία διαβιβάζονταν στη συνέχεια στους μετέχοντες.

20 Η προσφεύγουσα Sarrió SA (στο εξής: Sarrió) προήλθε από συγχώνευση που επήλθε το 1990 μεταξύ του τμήματος χαρτονιού του μεγαλύτερου παραγωγού της Ιταλίας, Saffa, με την ισπανική επιχείρηση Sarrió (αιτιολογική σκέψη 11). Η Sarrió αγόρασε επίσης, το 1991, την ισπανική επιχείρηση Prat Carton (ίδια σκέψη).

21 Η Sarrió θεωρήθηκε υπεύθυνη για ολόκληρη την περίοδο συμμετοχής της Prat Carton στην προσαπτόμενη σύμπραξη (αιτιολογική σκέψη 154).

22 Η Sarrió κατασκευάζει κυρίως μεν χαρτόνι GD, αλλά και χαρτόνι GC.»

7 Κατά της αποφάσεως προσέφυγαν επίσης δεκαέξι από τις λοιπές δεκαοκτώ εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, καθώς και τέσσερις φινλανδικές επιχειρήσεις, μέλη του επαγγελματικού ομίλου Finnboard και ευθυνόμενες αλληλεγγύως, υπ' αυτή τους την ιδιότητα, για την πληρωμή του επιβληθέντος σ' αυτόν προστίμου (υποθέσεις T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-308/94 έως T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 και T-354/94, καθώς και συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-339/94 έως T-342/94).

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

8 Με την ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή της, η αναιρεσείουσα ζήτησε την ακύρωση της αποφάσεως, επικουρικώς δε την ακύρωση του άρθρου της 2, καθώς και την κατάργηση ή τουλάχιστον τη μείωση του επιβληθέντος προστίμου.

Επί του αιτήματος ακυρώσεως της αποφάσεως

9 Προς στήριξη του αιτήματός της περί ακυρώσεως της αποφάσεως, η αναιρεσείουσα προέβαλε ενώπιον του Πρωτοδικείου εννέα λόγους, που απορρίφθηκαν άπαντες, πλην του τελευταίου λόγου, που αφορούσε τη μη συμμετοχή της Prat Carton στην παράβαση.

10 Επ' αυτού, το Πρωτοδικείο κατέληξε:

«250 (...) πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή απέδειξε ότι η Prat Carton μετείχε, κατά τη χρονική περίοδο μεταξύ Ιουνίου 1990 και Φεβρουαρίου 1991, σε συμπαιγνία ως προς τις τιμές και ως προς τα διαστήματα διακοπής. Αντιθέτως, η συμμετοχή της Prat Carton στη συμπαιγνία ως προς τα διαστήματα διακοπής κατά την ίδια αυτή περίοδο δεν αποδείχθηκε επαρκώς. Τέλος, για την προηγουμένη περίοδο, ήτοι μεταξύ μέσων 1986 και Ιουνίου 1990, η Επιτροπή δεν απέδειξε τη συμμετοχή της Prat Carton στα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως.»

11 Εν όψει των προβαλλομένων λόγων αναιρέσεως, από τα — αφορώντα το αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής — μέρη του σκεπτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως θα παρατεθούν εδώ μόνον όσα αφορούν τους λόγους ακυρώσεως περί ελλείψεως διαβουλεύσεως σχετικά με τις τιμές συναλ-

λαγών και περί παραβάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, περί ελλείψεως συμμετοχής σε σύμπραξη σκοπούσα στην παγίωση των μεριδίων αγοράς και τον έλεγχο της προσφοράς, καθώς και περί εσφαλμένης εκτιμήσεως της Επιτροπής για το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides.

Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως διαβουλεύσεως σχετικά με τις τιμές συναλλαγών και περί παραβάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως

12 Ενώπιον του Πρωτοδικείου, η αναιρεσείουσα αμφισβήτησε ότι η συμμετοχή της σε διαβούλευση σχετικά με τις αναγγελλόμενες τιμές αφορούσε τις τιμές συναλλαγών. Ισχυρίστηκε επίσης ότι η Επιτροπή δεν είχε εξηγήσει με σαφήνεια αν η διαβούλευση επί των τιμών, την οποία κατελόγιζε στη Sarrió, αφορούσε μόνο τις αναγγελλόμενες τιμές, πράγμα το οποίο αναγνώριζε, ή αν εκτεινόταν και στις τιμές συναλλαγών, πράγμα που συνιστούσε προσβολή της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως και των δικαιωμάτων του αμυνομένου.

13 Το Πρωτοδικείο απάντησε:

«50 Πριν δοθεί απάντηση στο επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η διαβούλευση δεν αφορούσε τις τιμές συναλλαγών, πρέπει να εξετασθεί αν η Επιτροπή όντως υποστήριξε στην απόφασή της ότι η διαβούλευση αφορούσε τις εν λόγω τιμές.

51 Συναφώς διαπιστώνεται, πρώτον, ότι το άρθρο 1 της αποφάσεως ουδόλως διευκρινίζει ποιες τιμές απετέλεσαν αντικείμενο εναρμονισμένων ανατιμήσεων.

52 Δεύτερον, από την απόφαση δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή υποστήριξε πως οι παραγωγοί είχαν καθορίσει — ούτε πως θέλησαν να καθορίσουν — ενιαίες τιμές συναλλαγών. Ειδικότερα, στις αιτιολογικές σκέψεις 101 και 102, που αφορούν την "επίδραση των συντονισμένων πρωτοβουλιών στα επίπεδα των τιμών", διαπιστώνεται ότι οι πρωτοβουλίες για τις τιμές αφορούσαν τις τιμές καταλόγου και επιδίωκαν την πρόκληση αυξήσεως των τιμών συναλλαγών. Αναφέρονται ειδικότερα τα εξής: "Έστω και εάν όλοι οι παραγωγοί επέμεναν στην εφαρμογή ολόκληρης της αύξησης, οι δυνατότητες των πελατών να μεταστραφούν προς φθηνότερες ποιότητες σήμαινε ότι ένας παραγωγός-προμηθευτής θα έπρεπε ίσως να προβεί σε παραχωρήσεις προς τους παραδοσιακούς πελάτες του όσον αφορά την έναρξη ισχύος της αύξησης ή να παράσχει συμπληρωματικά κίνητρα με τη μορφή επιστροφών ανάλογα με τις ποσότητες ή μεγάλων εκπτώσεων, ανάλογα με τις παραγγελίες, προκειμένου να αποδεχθεί ο καταναλωτής ολόκληρη την αύξηση της βασικής τιμής. Συνεπώς, μια αύξηση θα χρειαζόταν ορισμένο χρονικό διάστημα έως ότου ολοκληρωθεί" (αιτιολογική σκέψη 101, έκτο εδάφιο).

53 Από την απόφαση δηλαδή προκύπτει ότι η Επιτροπή εθεώρησε ότι σκοπός της συμπαιγνίας μεταξύ των παραγωγών ως προς τις τιμές ήταν να έχουν οι αναγγελλόμενες εναρμονισμένες ανατιμήσεις ως συνέπεια την άνοδο των τιμών συναλλαγών. Όπως προκύπτει, σχετικώς, από την αιτιολογική σκέψη 101, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως, "οι παραγωγοί όχι μόνον ανήγγε[λ]λαν τις συμπεφωνημένες αυξήσεις των τιμών, αλλά και, με ελάχιστες εξαιρέσεις, ελάμβαναν αυστηρά μέτρα για να τις επιβάλλουν στους πελάτες". Η παρούσα περίπτωση, επομένως, διαφέρει από εκείνη την οποία εξέτασε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, εφόσον εδώ η Επιτροπή — κατ' αντίθεση προς την απόφασή της στην υπόθεση εκείνη — δεν υποστηρίζει ότι οι επιχειρήσεις διαβουλεύθηκαν ευθέως επί των τιμών συναλλαγών.

54 Την παραπάνω ανάλυση της αποφάσεως επιρρωννύουν τα προσκομισθέντα από την Επιτροπή έγγραφα.

(...)

57 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα αναγνώρισε επ' ακροατηρίου ότι οι αναγγελλόμενες τιμές χρησίμευαν ως αφετηρία των διαπραγματεύσεων των τιμών συναλλαγών με τους πελάτες, πράγμα που επιβεβαιώνει ότι τελικός στόχος ήταν η αύξηση των τιμών συναλλαγών. Συναφώς, αρκεί να τονισθεί ότι ο συνομολογούμενος μεταξύ των παραγωγών καθορισμός ενιαίων τιμών καταλόγου θα εστερείτο παντελώς σημασίας αν επρόκειτο οι τιμές αυτές να μη επιφέρουν καμμία επίδραση στις τιμές συναλλαγών.

58 Όσο για το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι το αβέβαιον του αντικείμενου της διαβουλεύσεως συνιστά, αυτό καθαυτό, προσβολή της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 1 της αποφάσεως ουδόλως διευκρινίζει ποιες τιμές απετέλεσαν αντικείμενο συμπαιγνίας.

59 Σε μια τέτοια περίπτωση, το διατακτικό της αποφάσεως πρέπει, κατά πάγια νομολογία, να γίνεται νοητό υπό το πρίσμα του αιτιολογικού της (βλ., π.χ., απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975, 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 507, σκέψεις 122 έως 124).

60 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, η Επιτροπή εξήγησε επαρκώς, στο αιτιολογικό μέρος της αποφάσεώς της, ότι η διαβούλευση αφορούσε τις τιμές καταλόγου και απέβλεπε στην άνοδο των τιμών συναλλαγών.

61 Κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.»

Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως συμμετοχής σε σύμπραξη σκοπούσα στην παγίωση των μεριδίων αγοράς και τον έλεγχο της προσφοράς

14 Ενώπιον του Πρωτοδικείου, η αναιρεσείουσα υποστήριξε ότι η Επιτροπή δεν διέθετε αποδείξεις για την ύπαρξη διαβουλεύσεως σκοπούσας στην παγίωση των μεριδίων αγοράς, ούτε διαβουλεύσεως σκοπούσας στον έλεγχο της προσφοράς και ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν είχε αποδείξει τη συμμετοχή της αναιρεσείουσας σε αυτές.

15 Η αναιρεσείουσα προσέθεσε ότι η πραγματική συμπεριφορά των επιχειρήσεων διέψευδε τους ισχυρισμούς της Επιτροπής.

16 Σχετικά με την ύπαρξη διαβουλεύσεων αποσκοπουσών στην παγίωση των μεριδίων αγοράς και τον έλεγχο της προσφοράς, το Πρωτοδικείο κατέληξε:

«106 Βάσει των προεκτεθέντων, συμπεραίνεται ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον την ύπαρξη συμπαιγνίας ως προς τα μερίδια αγοράς μεταξύ των μετεχόντων στις συναντήσεις της PWG, καθώς και συμπαιγνίας ως προς τα διαστήματα διακοπής της παραγωγής μεταξύ των αυτών επιχειρήσεων. Καθόσον η συμμετοχή της Sarrió στις συναντήσεις της PWG δεν αμφισβητείται, η επιχείρηση δε αυτή κατονομάζεται ρητώς στα κυριότερα επιβαρυντικά αποδεικτικά στοιχεία (δηλώσεις της Stora και παράρτημα 73 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων), ορθώς η Επιτροπή εθεώρησε την προσφεύγουσα υπαίτια συμμετοχής στις δύο αυτές πτυχές της συμπαιγνίας.»

17 Ως προς την πραγματική συμπεριφορά της αναιρεσείουσας, το Πρωτοδικείο έκρινε:

«115 Ούτε το δεύτερο ούτε το τρίτο σκέλος του λόγου ακυρώσεως, κατά τα οποία η πραγματική συμπεριφορά των επιχειρήσεων διαψεύδει τους ισχυρισμούς της Επιτροπής περί υπάρξεως των δύο αμφισβητουμένων πτυχών της συμπαιγνίας, μπορεί να γίνει δεκτό.

116 Πρώτον, η ύπαρξη συμπαιγνίας μεταξύ των μελών της PWG επί των δύο πτυχών της "πολιτικής της τιμής πριν από την ποσότητα" δεν πρέπει να συγχέεται με την εφαρμογή τους. Συγκεκριμένα, η ισχύς των προσκομισθεισών από την Επιτροπή αποδείξεων είναι τέτοια, ώστε οι πληροφορίες οι σχετικές με την πραγματική συμπεριφορά της προσφεύγουσας στην αγορά να μη δύνανται να επηρεάσουν τα συμπεράσματα της Επιτροπής σχετικά με την ίδια την ύπαρξη συμπαιγνίας επί των δύο πτυχών της επίμαχης πολιτικής. Οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας θα μπορούσαν, το πολύ, να τείνουν εις απόδειξη του ότι η συμπεριφορά της δεν ακολουθούσε τα συμφωνηθέντα μεταξύ των επιχειρήσεων που συνηντώντο εντός της PWG.

117 Δεύτερον, τα συμπεράσματα της Επιτροπής δεν αντικρούονται από τις πληροφορίες τις οποίες παρέχει η προσφεύγουσα. Δέον να τονισθεί ότι η Επιτροπή παραδέχεται ρητώς ότι η συμπαιγνία επί των μεριδίων αγοράς δεν ενείχε "επίσημο μηχανισμό κυρώσεων ή αποζημίωσης για την εφαρμογή της άτυπης συμφωνίας σχετικά με τα μερίδια της αγοράς" και ότι τα μερίδια αγοράς ορισμένων μεγάλων παραγωγών σημείωναν ισχνή αύξηση από έτος σε έτος (αιτιολογικές σκέψεις 59 και 60). Επί πλέον, η Επιτροπή συνομολογεί ότι, εφόσον ο κλάδος λειτούργησε με το πλήρες δυναμικό του μέχρι τις αρχές του 1990, δεν χρειάσθηκε σχεδόν καμμία προσωρινή παύση της παραγωγής μέχρι τότε (αιτιολογική σκέψη 70).

118 Τρίτον, κατά πάγια νομολογία, το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν συμμορφώνεται προς τα αποτελέσματα των συναντήσεων που έχουν αντικείμενο προδήλως αντίθετο προς τον ανταγωνισμό ουδόλως μειώνει την ευθύνη της για τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, άπαξ αυτή δεν αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το περιεχόμενο των συναντήσεων (βλ., π.χ., απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-141/89, Tréfileurope κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-791, σκέψη 85). Επομένως, και αν ακόμη υποτεθεί ότι η συμπεριφορά της προσφεύγουσας στην αγορά δεν συνήδε προς τα συμφωνηθέντα, το γεγονός αυτό ουδόλως επηρεάζει την ευθύνη της εκ παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.»

Επί του λόγου ακυρώσεως περί εσφαλμένης εκτιμήσεως της Επιτροπής ως προς το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides

18 Η αναιρεσείουσα υποστήριξε ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides δεν ήταν ικανό να προαγάγει συμπεριφορά συνιστώσα συμπαιγνία και ότι, επομένως, δεν ήταν ασυμβίβαστο προς το άρθρο 85 της Συνθήκης.

19 Το Πρωτοδικείο απέρριψε τον λόγο αυτόν ως απαράδεκτο, για τους ακόλουθους λόγους:

«155 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, κατά το άρθρο 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.

156 Ο λόγος ακυρώσεως περί εσφαλμένης εκτιμήσεως της Επιτροπής ως προς το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides προβλήθηκε για πρώτη φορά από την προσφεύγουσα στο στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως και δεν στηρίζεται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.»

Επί του αιτήματος ακυρώσεως του άρθρου 2 της αποφάσεως

20 Συναφώς, το Πρωτοδικείο ακύρωσε, έναντι της προσφεύγουσας, μόνον το άρθρο 2, πρώτο έως τέταρτο εδάφιο, της αποφάσεως της Επιτροπής, πλην των ακολούθων χωρίων:

«Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 πρέπει να παύσουν αμέσως την ανωτέρω παράβαση, εάν δεν το έχουν ήδη πράξει. Πρέπει στο εξής να απέχουν, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων τους στον τομέα του χαρτονιού, από οιαδήποτε συμ-

φωνία ή εναρμονισμένη πρακτική που μπορεί να έχει το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανόμενης και οποιασδήποτε ανταλλαγής εμπορικών πληροφοριών:

α) με την οποία οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα για την παραγωγή, τις πωλήσεις, τις ανεκτέλεστες παραγγελίες, τα ποσοστά χρησιμοποίησης των μηχανημάτων, το κόστος των τιμών πώλησης ή τα σχέδια εμπορίας των άλλων παραγωγών.

Κάθε σύστημα ανταλλαγής γενικών πληροφοριών μεταξύ τους (όπως το σύστημα Fides ή το σύστημα που θα το διαδεχθεί), πρέπει να εφαρμόζεται με τρόπο ώστε να αποκλείεται η παροχή οποιωνδήποτε πληροφοριών για την εξακρίβωση της συμπεριφοράς μεμονωμένων παραγωγών.»

Επί του αιτήματος ακυρώσεως ή μειώσεως του προστίμου

21 Προς στήριξη του αιτήματός της περί ακυρώσεως ή μειώσεως του προστίμου, η αναιρεσείουσα προέβαλε ενώπιον του Πρωτοδικείου δέκα λόγους ακυρώσεως, τρεις εκ των οποίων αφορούσαν την έλλειψη αιτιολογίας και την προσβολή των δικαιωμάτων του αμυνομένου ως προς τον υπολογισμό του προστίμου, την εσφαλμένη μέθοδο υπολογισμού του προστίμου και τον εσφαλμένο υπολογισμό του καταλογιστέου στην Prat Carton μέρους του προστίμου, καθώς και την παράβαση της σχετικής υποχρεώσεως αιτιολογήσεως.

Επί του λόγου ακυρώσεως περί ελλείψεως αιτιολογίας και προσβολής των δικαιωμάτων του αμυνομένου ως προς τον υπολογισμό του προστίμου

22 Ενώπιον του Πρωτοδικείου, η αναιρεσείουσα προσήψε στην Επιτροπή ότι δεν μνημόνευε στην απόφασή της τα κριτήρια τα οποία είχε εφαρμόσει, περιάγοντάς την έτσι σε αδυναμία να ελέγξει αποτελεσματικά τη νομιμότητα της αποφάσεως, πράγμα που συνιστά κατάφωρη προσβολή των δικαιωμάτων του αμυνομένου.

23 Το Πρωτοδικείο απάντησε:

«341 Κατά πάγια νομολογία, η υποχρέωση αιτιολογήσεως μιας ατομικής αποφάσεως σκοπό έχει να επιτρέψει στον κοινοτικό δικαστή να ασκήσει τον έλεγχό του επί της νομιμότητας της αποφάσεως και να παράσχει στον ενδιαφερόμενο ικανές ενδείξεις ως προς το αν η απόφαση έχει επαρκές έρεισμα ή αν ενδεχομένως πάσχει ελάττωμα λόγω του οποίου θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το κύρος της, το δε περιεχόμενο της υποχρεώσεως αυτής εξαρτάται από τη φύση της περί ης πρόκειται πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση του Πρωτοδικείου της 11ης Δεκεμβρίου 1996, T-49/95, Van Megen Sports κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1799, σκέψη 51).

342 Προκειμένου περί αποφάσεως που επιβάλλει, όπως η υπό κρίση, πρόστιμα σε πλείονες επιχειρήσεις λόγω παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, η έκταση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως πρέπει να προσδιορίζεται ιδίως με γνώμονα το γεγονός ότι η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να αποδεικνύεται βάσει μεγάλου αριθμού στοιχείων όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη (προαναφερθείσα διάταξη SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 54).

343 Επί πλέον, κατά τον καθορισμό του ύψους κάθε προστίμου, η Επιτροπή διαθέτει εξουσία εκτιμήσεως και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υποχρεούται να εφαρμόζει προς τούτο κάποιον συγκεκριμένο μαθηματικό τύπο (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, προαναφερθείσα απόφαση Martinelli κατά Επιτροπής, σκέψη 59).

344 Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη, στην απόφαση, για τον καθορισμό του γενικού επιπέδου των προστίμων και του ύψους των κατ' ιδίαν προστίμων παρατίθενται στις αιτιολογικές σκέψεις 168 και 169 αντιστοίχως. Όσον αφορά, περαιτέρω, τα κατ' ιδίαν πρόστιμα, η Επιτροπή εξηγεί, στην αιτιολογική σκέψη 170, ότι οι επιχειρήσεις που μετείχαν στην PWG εθεωρούντο, κατ' αρχήν, ως "επί κεφαλής" της συμπράξεως, ενώ οι λοιπές επιχειρήσεις εθεωρούντο ως "απλά μέλη" της. Τέλος, στις αιτιολογικές σκέψεις 171 και 172, αναφέρει ότι τα ποσά των προστίμων που επιβλήθηκαν στη Rena και στη Stora πρέπει να είναι σημαντικά μειωμένα, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η συνεργασία τους με την Επιτροπή, και ότι άλλες οκτώ επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα, μπορούν επίσης, σε μικρότερο βαθμό, να τύχουν κάποιας μειώσεως, διότι, στις απαντήσεις που έδωσαν στην κοινοποίηση των αιτιάσεων, δεν αμφισβήτησαν την ουσία των πραγματικών ισχυρισμών που διατύπωσε η Επιτροπή.

345 Με τα δικόγραφα που κατέθεσε στο Πρωτοδικείο, καθώς και με απάντησή της σε γραπτή του ερώτηση, η Επιτροπή εξήγησε ότι τα πρόστιμα υπολογίστηκαν βάσει του κύκλου εργασιών τον οποίον είχε πραγματοποιήσει καθεμιά από τις αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις στην κοινοτική αγορά του χαρτονιού το 1990. Επιβλήθηκαν έτσι πρόστιμα έχοντα ως βάση υπολογισμού για τις μεν επιχειρήσεις που εθεωρούντο ως "επί κεφαλής" της συμπράξεως το 9 %, για τις δε λοιπές το 7,5 % του ατομικού τους κύκλου εργασιών. Τέλος, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το ενδεχόμενο πνεύμα συνεργασίας το οποίο επέδειξαν ορισμένες επιχειρήσεις κατά την ενώπιόν της διαδικασία. Γι' αυτόν τον λόγο, δύο επιχειρήσεις έτυχαν μειώσεως των προστίμων τους κατά τα δύο τρίτα, ενώ άλλες έτυχαν μειώσεως κατά το ένα τρίτο.

346 Όπως άλλωστε προκύπτει από προσκομισθέντα από την Επιτροπή πίνακα που περιέχει στοιχεία για τον καθορισμό του ύψους καθενός από τα κατ' ιδίαν πρόστιμα, ναι μεν αυτά δεν καθορίστηκαν εφαρμόζοντας κατ' αυστηρώς μαθηματικό τρόπο μόνο τα προαναφερθέντα αριθμητικά στοιχεία, τα εν λόγω όμως στοιχεία ελήφθησαν κατά σύστημα υπόψη κατά τον υπολογισμό των προστίμων.

347 Η απόφαση όμως δεν διευκρινίζει ότι τα πρόστιμα υπολογίστηκαν βάσει του κύκλου εργασιών τον οποίο είχε πραγματοποιήσει καθεμιά απο τις επιχειρήσεις στην κοινοτική αγορά του χαρτονιού το 1990. Επί πλέον, οι εφαρμοσθέντες βασικοί συντελεστές, του 9 % για τον υπολογισμό των προστίμων που εφαρμόστηκαν στις επιχειρήσεις που εθεωρούντο ως "επί κεφαλής" και του 7,5 % για τις θεωρούμενες ως "απλά μέλη", δεν μνημονεύονται στην απόφαση. Ούτε μνημονεύονται τα ποσοστά των μειώσεων που έγιναν στη Rena και στη Stora αφενός και στις άλλες οκτώ επιχειρήσεις αφετέρου.

348 Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 169 έως 172 της αποφάσεως — ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των λεπτομερώς παρατιθεμένων στην ίδια την απόφαση πραγματικών ισχυρισμών που στρέφονται καθ' εκάστου αποδέκτη της αποφάσεως — εκθέτουν επαρκή και πρόσφορα στοιχεία εκτιμήσεως που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της βαρύτητας και της διάρκειας της παραβάσεως την οποία διέπραξε καθεμιά από τις ενεχόμενες επιχειρήσεις (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1991, T-2/89, Petrofina κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1087, σκέψη 264).

349 Δεύτερον, όταν το ύψος κάθε προστίμου καθορίζεται, όπως εν προκειμένω, βάσει συστηματικής εκτιμήσεως ορισμένων συγκεκριμένων στοιχείων, η μνεία καθενός από τους παράγοντες αυτούς στην απόφαση θα διευκόλυνε τις επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να εκτιμήσουν αφενός μεν αν η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλματα κατά την επιμέτρηση του κάθε προστίμου, αφετέρου δε αν το ύψος κάθε προστίμου δικαιολογείται με γνώμονα τα εφαρμοζόμενα γενικά κριτήρια. Εν προκειμένω, η μνεία καθενός από τους εν λόγω παράγοντες στην απόφαση, ήτοι του κύκλου εργασιών αναφοράς, του έτους αναφοράς, των ποσοστών που ελήφθησαν ως αφετηρία και των ποσοστών μειώσεως του ύψους των προστίμων, ουδόλως θα συνεπαγόταν έμμεση κοινολόγηση του συγκεκριμένου κύκλου εργασιών των αποδεκτριών της αποφάσεως επιχειρήσεων, κοινολόγηση δυναμένη να στοιχειοθετήσει παράβαση του άρθρου 214 της Συνθήκης. Και τούτο, διότι το τελικό ποσό κάθε κατ' ιδίαν προστίμου δεν προκύπτει, όπως τόνισε η ίδια η Επιτροπή, από αυστηρώς μαθηματική εφαρμογή των παραπάνω παραγόντων.

350 Όπως άλλωστε αναγνώρισε επ' ακροατηρίου η Επιτροπή, τίποτε δεν την εμπόδιζε να μνημονεύσει στην απόφαση τους παράγοντες που είχε λάβει

κατά σύστημα υπόψη και τους οποίους κοινολόγησε κατά τη διάρκεια συνεντεύξεως Τύπου την οποία έδωσε την ημέρα της εκδόσεως αυτής της αποφάσεως. Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι, κατά πάγια νομολογία, η αιτιολογία αποφάσεως πρέπει να περιλαμβάνεται στο σώμα της αποφάσεως και ότι εξηγήσεις παρεχόμενες μεταγενεστέρως από την Επιτροπή δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη, πλην ειδικών περιστάσεων (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 2ας Ιουλίου 1992, T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. II-1931, σκέψη 131, και, στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 1991, T-30/89, Hilti κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1439, σκέψη 136).

351 Παρά τις διαπιστώσεις αυτές, πρέπει να σημειωθεί ότι η περιεχομένη στις αιτιολογικές σκέψεις 167 έως 172 της αποφάσεως αιτιολόγηση της επιμετρήσεως του προστίμου δεν είναι λιγότερο λεπτομερής από εκείνες που περιέχονται στις προγενέστερες αποφάσεις της Επιτροπής που αφορούν παρόμοιες παραβάσεις. Καίτοι, όμως, ο λόγος περί πλημμελούς αιτιολογίας είναι δημοσίας τάξεως, η κοινοτική δικαιοσύνη δεν είχε διατυπώσει — κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως — καμμία επίκριση ως προς την ακολουθούμενη από την Επιτροπή πρακτική σχετικά με την αιτιολόγηση των επιβαλλομένων προστίμων. Μόνο στην απόφαση της 6ης Απριλίου 1995, T-148/89, Tréfilunion κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1063, σκέψη 142), και σε άλλες δύο αποφάσεις εκδοθείσες αυθημερόν, T-147/89, Société métallurgique de Normandie κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1057, συνοπτική δημοσίευση), και T-151/89, Société des treillis et panneaux soudés κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1191, συνοπτική δημοσίευση), το Πρωτοδικείο τόνισε, για πρώτη φορά, ότι είναι επιθυμητό οι επιχειρήσεις να γνωρίζουν λεπτομερώς τον τρόπο υπολογισμού του προστίμου που τους επιβάλλεται, χωρίς να είναι υποχρεωμένες προς τούτο να ασκήσουν δικαστική προσφυγή κατά της αποφάσεως της Επιτροπής.

352 Επομένως, όταν διαπιστώνει, σε μια απόφαση, παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού και επιβάλλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις που έχουν μετάσχει σ' αυτήν, η Επιτροπή οφείλει, εφόσον έχει λάβει κατά σύστημα υπόψη ορισμένα βασικά στοιχεία προς καθορισμό του ύψους των προστίμων, να μνημονεύει τα στοιχεία αυτά στο σώμα της αποφάσεως, ώστε να παρέχει στους αποδέκτες της τη δυνατότητα να επαληθεύουν αν το ύψος του προστίμου καθορίστηκε προσηκόντως και να εκτιμούν μήπως ασκήθηκε διάκριση.

353 Υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις που επισημαίνονται στην παραπάνω σκέψη 351, και εν όψει του ότι η Επιτροπή έδειξε διατεθειμένη να παράσχει, κατά την ένδικη διαδικασία, κάθε πρόσφορη πληροφορία σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού των προστίμων, η έλλειψη, στην απόφαση, ειδικής αιτιολογήσεως του τρόπου υπολογισμού των προστίμων δεν πρέπει να θεωρηθεί, εν προκειμένω, ως παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως δικαιολογούσα την ολική ή μερική ακύρωση των επιβληθέντων προστίμων. Τέλος, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι κωλύθηκε να χρησιμοποιήσει λυσιτελώς τα δικαιώματα του αμυνομένου.

354 Κατά συνέπεια, ο παρών λόγος ακυρώσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.»

Επί του λόγου ακυρώσεως περί εσφαλμένης μεθόδου υπολογισμού του προστίμου

24 Η αναιρεσείουσα υποστήριξε ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι η Επιτροπή, κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, παρέλειψε να λάβει υπόψη την επίδραση των νομισματικών διακυμάνσεων, δεδομένου ότι τόσο η ισπανική πεσέτα όσο και η ιταλική λίρα είχαν υποστεί έντονη υποτίμηση έναντι του ECU και των άλλων ευρωπαϊκών νομισμάτων από το 1990 και εντεύθεν. Η αναιρεσείουσα προσέθεσε ότι παράγοντες ξένοι προς την κολαστέα παράβαση και μη καταλογίσιμοι στον δράστη της παραβάσεως, όπως οι διακυμάνσεις των νομισμάτων, δεν έπρεπε να επηρεάζουν το ύψος του προστίμου. Η απόφαση ενείχε επίσης αδικαιολόγητες ανισότητες μεταχειρίσεως, διότι οι νομισματικές διακυμάνσεις αλλοίωναν εντελώς τη σχέση μεταξύ των κατ' ιδίαν επιβληθέντων προστίμων. Προκειμένου να αποφευχθούν τέτοιες αδικαιολόγητες ανισότητες μεταχειρίσεως, δεν υπήρχε καμμία υποχρέωση της Επιτροπής να εκφράσει το ποσό του προστίμου σε ECU· θα έπρεπε να το εκφράσει σε εθνικό νόμισμα.

25 Το Πρωτοδικείο απάντησε:

«392 Το άρθρο 4 της αποφάσεως ορίζει ότι τα επιβαλλόμενα πρόστιμα είναι πληρωτέα σε ECU.

393 Επισημαίνεται ότι τίποτε δεν εμποδίζει την Επιτροπή να εκφράζει το ποσό του προστίμου σε ECU, νομισματική μονάδα μετατρέψιμη σε εθνικό νόμισμα. Αυτό διευκολύνει άλλωστε την εκ μέρους των επιχειρήσεων σύγκριση των ποσών των επιβαλλομένων προστίμων. Επί πλέον, η δυνατότητα μετατροπής του ECU σε εθνικό νόμισμα διαφοροποιεί την εν λόγω νομισματική μονάδα από τη μνημονευόμενη στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 "λογιστική μονάδα", για την οποία το Δικαστήριο έχει ρητώς αναγνωρίσει ότι, εφόσον δεν ήταν νόμισμα πληρωμής, συνεπαγόταν κατ' ανάγκην τον καθορισμό του ποσού του προστίμου σε εθνικό νόμισμα (προαναφερθείσα απόφαση Société anonyme générale sucrière κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 15).

394 Όσον αφορά τη νομιμότητα της μεθόδου της Επιτροπής, κατά την οποία ο κύκλος εργασιών αναφοράς των επιχειρήσεων μετατρέπεται σε ECU με τη μέση τιμή συναλλάγματος του ίδιου αυτού έτους (1990), οι επικρίσεις της προσφεύγουσας δεν μπορούν να γίνουν δεκτές.

395 Κατ' αρχάς, η Επιτροπή πρέπει κανονικά να χρησιμοποιεί μία και την αυτή μέθοδο υπολογισμού των προστίμων τα οποία επιβάλλει στις επιχειρήσεις λόγω συμμετοχής τους σε μία και την αυτή παράβαση (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 122).

396 Ακολούθως, για να καταστεί δυνατή η σύγκριση των διαφόρων γνωστοποιηθέντων κύκλων εργασιών, εκφρασμένων στο εθνικό νόμισμα καθεμιάς από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, η Επιτροπή οφείλει να μετατρέπει αυτούς τους

κύκλους εργασιών σε μία και την αυτή νομισματική μονάδα. Δεδομένου δε ότι η αξία του ECU ορίζεται σε συνάρτηση προς την αξία των εθνικών νομισμάτων όλων των κρατών μελών, καλώς η Επιτροπή μετέτρεψε σε ECU τον κύκλο εργασιών κάθε επιχειρήσεως.

397 Καλώς επίσης στηρίχθηκε στον κύκλο εργασιών του έτους αναφοράς των επιχειρήσεων (1990) και μετέτρεψε αυτόν τον κύκλο εργασιών σε ECU με βάση τη μέση τιμή συναλλάγματος του ίδιου έτους. Έτσι, η Επιτροπή αφενός μεν, λαμβάνοντας υπόψη τον κύκλο εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε καθεμιά από τις επιχειρήσεις κατά το έτος αναφοράς, ήτοι το τελευταίο πλήρες έτος της διαπιστωθείσας περιόδου παραβάσεως, μπόρεσε να εκτιμήσει το οικονομικό μέγεθος και την οικονομική ισχύ κάθε επιχειρήσεως, καθώς και την έκταση της παραβάσεως που διέπραξε καθεμιά τους, στοιχεία που έχουν σημασία για την εκτίμηση της σοβαρότητας της διαπραχθείσας από κάθε επιχείρηση παραβάσεως (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 120 και 121). Αφετέρου δε, λαμβάνοντας υπόψη, για τη μετατροπή των εν λόγω κύκλων εργασιών σε ECU, τη μέση τιμή συναλλάγματος του ορισθέντος έτους αναφοράς, μπόρεσε ν' αποφύγει το να επηρεάσουν οι επελθούσες μετά την παύση της παραβάσεως ενδεχόμενες νομισματικές διακυμάνσεις την εκτίμηση του σχετικού οικονομικού μεγέθους και της οικονομικής ισχύος κάθε επιχειρήσεως, καθώς και της εκτάσεως της παραβάσεως που διέπραξε καθεμιά τους, και, κατ' επέκταση, την εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως αυτής. Πράγματι, η εκτίμηση της σοβαρότητας της παραβάσεως πρέπει να στηρίζεται στην οικονομική πραγματικότητα που ίσχυε κατά τον χρόνο διαπράξεώς της.

398 Κατά συνέπεια, το επιχείρημα ότι ο κύκλος εργασιών του έτους αναφοράς έπρεπε να μετατραπεί σε ECU βάσει της τιμής συναλλάγματος που ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτό. Η μέθοδος υπολογισμού του προστίμου που συνίσταται στη χρήση της μέσης τιμής συναλλάγματος του έτους αναφοράς επιτρέπει την αποφυγή των απροβλέπτων αποτελεσμάτων των μεταβολών των πραγματικών αξιών των εθνικών νομισμάτων που δύνανται να επέλθουν — και επήλθαν όντως εν προκειμένω — μεταξύ του έτους αναφοράς και του έτους εκδόσεως της αποφάσεως. Αν τυχόν η μέθοδος αυτή έχει ως αποτέλεσμα να υποχρεωθεί μια επιχείρηση να καταβάλει ποσό, εκφραζόμενο σε εθνικό νόμισμα, ονομαστικά ανώτερο ή κατώτερο εκείνου το οποίο θα όφειλε να καταβάλει εάν εφαρμοζόταν η ισχύουσα κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως τιμή συναλλάγματος, αυτό είναι απλώς η λογική συνέπεια των διακυμάνσεων των πραγματικών αξιών των διαφόρων εθνικών νομισμάτων.

399 Ας προστεθεί ότι διάφορες αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις διαθέτουν χαρτονοποιεία σε περισσότερες της μιας χώρες (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 7, 8 και 11 της αποφάσεως). Περαιτέρω, οι αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις κατά κανόνα δρουν σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, μέσω τοπικών αντιπροσωπειών. Συναλλάσσονται, επομένως, σε διάφορα εθνικά νομίσματα. Η ίδια η προσφεύγουσα πραγματοποιεί σημαντικό μέρος του κύκλου εργασιών της στις αγορές εξαγωγής. Όταν όμως μια απόφαση όπως η επίδικη επιβάλλει κύρωση για παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, οι δε αποδέκτριες της αποφάσεως επιχειρήσεις δρουν κατά κανόνα σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, ο κύκλος εργασιών του έτους αναφοράς μετατρεπόμενος σε ECU με τη μέση τιμή συναλλάγματος που χρησιμοποιήθηκε κατά το ίδιο έτος ισούται προς το άθροισμα των κύκλων εργασιών που πραγματοποιήθηκαν σε καθεμιά από τις χώρες όπου δρα η επιχείρηση. Αντικατοπτρίζει, επομένως, κάλλιστα την αληθή οικονομική εικόνα των οικείων επιχειρήσεων κατά το έτος αναφοράς.

400 Τέλος, πρέπει να ερευνηθεί αν, όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, επήλθε υπέρβαση του προβλεπομένου στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 ανωτάτου ορίου του "ποσοστού δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών που επραγματοποιήθη κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο", λόγω νομισματικών διακυμάνσεων επελθουσών μετά το έτος αναφοράς.

401 Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το οριζόμενο στη διάταξη αυτή ποσοστό αφορά τον συνολικό κύκλο εργασιών της οικείας επιχειρήσεως (προαναφερθείσα απόφαση Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 119).

402 Κατά το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, η "προηγούμενη διαχειριστική περίοδος" είναι εκείνη που προηγείται της ημερομηνίας της αποφάσεως, ήτοι, εν προκειμένω, η τελευταία πλήρης οικονομική χρήση καθεμιάς από τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, πριν από τις 13 Ιουλίου 1994.

403 Υπό το πρίσμα των παραπάνω στοιχείων, επιβάλλεται, βάσει των πληροφοριών που παρέσχε η προσφεύγουσα απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, η διαπίστωση ότι το ποσό του προστίμου μετατρεπόμενο σε εθνικό νόμισμα με την τιμή συναλλάγματος που ίσχυε κατά τον χρόνο δημοσιεύσεως της αποφάσεως δεν υπερβαίνει το 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών τον οποίο πραγματοποίησε η προσφεύγουσα κατά το 1993.

404 Εν όψει των προεκτεθέντων, ο παρών λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.»

Επί του λόγου ακυρώσεως αφενός μεν περί εσφαλμένου υπολογισμού του καταλογιστέου στην Prat Carton μέρους του προστίμου αφετέρου δε περί παραβάσεως της σχετικής υποχρεώσεως αιτιολογήσεως

26 Η αναιρεσείουσα υποστήριξε ενώπιον του Πρωτοδικείου ότι η Επιτροπή είχε υπολογίσει εσφαλμένα το τμήμα του προστίμου που αντιστοιχούσε στην παράβαση που φέρεται ότι διέπραξε η Prat Carton, λαμβάνοντας ως βάση το ίδιο ποσοστό κύκλου εργασιών με εκείνο που έλαβε για την αναιρεσείουσα, ήτοι 9 %, μειωμένο κατά εν τρίτον λόγω της συνεργασίας της επιχειρήσεως κατά τη διοικητική εξέταση της υποθέσεως. Η περιορισμένη όμως συμμετοχή της Prat Carton στις συναντήσεις της JMC μεταξύ Ιουνίου 1990 και Μαρτίου 1991 και το γεγονός ότι δεν ήταν «επί κεφαλής» δικαιολογούσε μείωση του ύψους του προστίμου.

27 Η αναιρεσείουσα κατήγγελλε επίσης την έλλειψη διαφάνειας και έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά τον υπολογισμό του μέρους του προστίμου που αναλογούσε στην καταλογιζόμενη στην Prat Carton παράβαση.

28 Συναφώς, το Πρωτοδικείο έκρινε:

«409 Κατά τις παρασχεθείσες από την Επιτροπή εξηγήσεις, το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο ισούται προς το 6 % του αθροίσματος των κύκλων εργασιών τους οποίους πραγματοποίησαν το 1990 η προσφεύγουσα και η Prat Carton (ο ορισθείς για τις "επί κεφαλής" επιχειρήσεις συντελεστής του 9 %, μειωμένος κατά εν τρίτον, λόγω του πνεύματος συνεργασίας που θεωρείται ότι επέδειξε η προσφεύγουσα). Έστω και αν, σε μια τέτοια περίπτωση, είναι ευκταίον η απόφαση να αιτιολογεί εκτενέστερα την εφαρμοσθείσα μέθοδο υπολογισμού, για τους προεκτεθέντες λόγους (βλ. σκέψεις 351 έως 353 ανωτέρω) πρέπει ν' απορριφθεί το επιχείρημα της προσφεύγουσας περί παραβάσεως του άρθρου 190 της Συνθήκης.

410 Υπενθυμίζεται ακολούθως (βλ. σκέψη 250 ανωτέρω) ότι η Επιτροπή απέδειξε τη συμμετοχή της Prat Carton στη συμπαιγνία ως προς τις τιμές και στη συμπαιγνία ως προς τα διαστήματα διακοπής κατά τη χρονική περίοδο μεταξύ Ιουνίου 1990 και Φεβρουαρίου 1991. Αντιθέτως, έγινε δεκτό ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε επαρκώς τη συμμετοχή της Prat Carton στη συμπαιγνία ως προς τα διαστήματα διακοπής κατά την ίδια αυτή περίοδο, ούτε τη συμμετοχή της, μεταξύ μέσων 1986 και Ιουνίου 1990, σε κάποιο από τα περιγραφόμενα στο άρθρο 1 της αποφάσεως συστατικά στοιχεία της παραβάσεως.

411 Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Prat Carton μετέσχε σε ορισμένα μόνον συστατικά στοιχεία της παραβάσεως και για χρονικό διάστημα βραχύτερο από εκείνο που δέχτηκε η Επιτροπή, πρέπει να χωρήσει μείωση του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου.

412 Επειδή, εν προκειμένω, κανένας άλλος από τους προβληθέντες από την προσφεύγουσα λόγους ακυρώσεως δεν δικαιολογεί μείωση του προστίμου, το Πρωτοδικείο, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, καθορίζει το ύψος του προστίμου αυτού σε 14 000 000 ECU.»

Η αίτηση αναιρέσεως

29 Με την αίτηση αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα ζητεί την εξαφάνιση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, σε περίπτωση δε κατά την οποία το Δικαστήριο θα έκρινε ότι η υπόθεση δεν είναι ώριμη προς εκδίκαση, την αναπομπή της ενώπιον του Πρωτοδικείου, καθώς και την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής, επικουρικώς δε τη μείωση του επιβληθέντος προστίμου.

30 Προς στήριξη της αιτήσεώς της, η αναιρεσείουσα επικαλείται πέντε λόγους αναιρέσεως:

— εσφαλμένη ερμηνεία της αποφάσεως της Επιτροπής σε σχέση με την πράγματι καταλογιζόμενη παράβαση·

— εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, όσον αφορά το ζήτημα αν η συμμετοχή της Sarrió στις συναντήσεις των παραγωγών είχε αυτομάτως αποτελέσματα αντίθετα προς τον ανταγωνισμό· επικουρικώς, παράλειψη αξιολογήσεως της μη εφαρμογής της συμφωνίας εκ μέρους της Sarrió· ακόμη επικουρικότερα, εσφαλμένος νομικός χαρακτηρισμός της διαπραχθείσας παραβάσεως.

— παράλειψη εκτιμήσεως της μη αιτιολογήσεως του υπολογισμού του προστίμου και αντίφαση του σκεπτικού προς το διατακτικό·

— παράλειψη εκτιμήσεως του μεθοδολογικού σφάλματος κατά τον υπολογισμό του προστίμου·

— αντίφαση του σκεπτικού προς το διατακτικό, ως προς τη παραχωρηθείσα μείωση του προστίμου.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

31 Με τον πρώτο της λόγο, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι ερμήνευσε εσφαλμένα την απόφαση της Επιτροπής υπολαμβάνοντας, στη σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι αυτή δεν έβαλλε κατά διαβουλεύσεως αφορώσας ευθέως τις τιμές συναλλαγών, αλλά κατά της συμμετοχής σε σύμπραξη επί των αναγγελλομένων τιμών, που είχε ως συνέπεια την άνοδο των τιμών συναλλαγών.

32 Η διάκριση όμως μεταξύ συμπαιγνίας επί των αναγγελλομένων τιμών και συμπαιγνίας επί των τιμών συναλλαγών έχει ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο της εξετάσεως παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού, την οποία κατέδειξε το Δικαστήριο με την απόφαση της 31ης Μαρτίου 1993, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1307).

33 Κατά την αναιρεσείουσα, εφόσον η Επιτροπή επέβαλε ενιαίο πρόστιμο για όλες τις καταλογιζόμενες παραβάσεις και εάν αποδείχθηκε ότι η αναιρεσείουσα είχε τιμωρηθεί για πράξεις που δεν είχε διαπράξει, το πρόστιμο αυτό έπρεπε να μειωθεί. Το Πρωτοδικείο, αντιθέτως, επικεντρώνοντας την προσοχή του στη διάκριση μεταξύ άμεσης και έμμεσης διαβουλεύσεως επί των εφαρμοζομένων τιμών, δεν έκρινε αναγκαίο να ερευνήσει αν υπήρχαν αποδείξεις σχετικά με τις τιμές των συναλλαγών, ούτε έλεγξε, κατά συνέπεια, αν η διαπραχθείσα από την αναιρεσείουσα παράβαση είχε όντως στενότερη έκταση απ' ό,τι ισχυριζόταν η Επιτροπή.

34 Η Επιτροπή προβάλλει ένσταση απαραδέκτου του λόγου αναιρέσεως. Συγκεκριμένα, το αίτημα της εξαφανίσεως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως για τον λόγο

ότι κρίνει την αναιρεσείουσα ένοχη συμπαιγνίας επί των αναγγελλομένων τιμών και όχι επί των τιμών συναλλαγών — όπως κακώς είχε κρίνει αποδεδειγμένο η Επιτροπή — ενέχει κρίση επί του αμιγώς πραγματικού ζητήματος της συμπεριφοράς της αναιρεσείουσας, το οποίο εκφεύγει της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου.

35 Αυτή η ένσταση απαραδέκτου δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Προσάπτοντας στο Πρωτοδικείο ότι ερμήνευσε εσφαλμένα την απόφαση της Επιτροπής, η αναιρεσείουσα εγείρει νομικό ζήτημα που μπορεί να εξετασθεί στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.

36 Ως προς την ουσία, η Επιτροπή φρονεί ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε ορθά την απόφασή της, από την οποία προκύπτει ότι οι συμφωνίες για τις τιμές αντανακλώνταν επί των τιμών τις οποίες πράγματι χρέωνε στους πελάτες της η αναιρεσείουσα (βλ. αιτιολογική σκέψη 101 και άρθρο 1 της αποφάσεως, καθώς και σκέψεις 56, 57 και 60 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), χωρίς ωστόσο να αποκλείεται παντελώς το ενδεχόμενο οι εφαρμοζόμενες τιμές να αφίστανται από τις αναγγελλόμενες τιμές σε συνάρτηση προς τις εμπορικές ανάγκες.

37 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι, για να ερμηνευθεί η απόφαση της Επιτροπής και να εκτιμηθεί η έκταση της παραβάσεως που καταλογιζόταν στην αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο εξέτασε τόσο το διατακτικό όσο και το σκεπτικό της (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 51 έως 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

38 Από την εξέταση αυτή το Πρωτοδικείο συμπέρανε ότι η επίδικη παράβαση ναι μεν συνίστατο σε συμπαιγνία επί του καθορισμού των τιμών καταλόγου, η οποία όμως αποσκοπούσε σε άνοδο των τιμολογουμένων τιμών (σκέψη 53 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως), επίπτωση της οποίας η αναιρεσείουσα αναγνώρισε την ύπαρξη κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου επ' ακροατηρίου συζήτηση (σκέψη 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Όπως ορθώς τόνισε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως,

«ο συνομολογούμενος μεταξύ των παραγωγών καθορισμός ενιαίων τιμών καταλόγου θα εστερείτο παντελώς σημασίας αν επρόκειτο οι τιμές αυτές να μη επιφέρουν καμμία επίδραση στις τιμές συναλλαγών».

39 Η επιχειρηματολογία της αναιρεσείουσας δεν αναιρεί το συμπέρασμα του Πρωτοδικείου ότι από κοινού καθορίζονταν οι τιμές καταλόγου, έστω και αν ο επιδιωκόμενος από τη σύμπραξη σκοπός ήταν η ενοποίηση των τιμών των συναλλαγών. Πράγματι, η αναιρεσείουσα δεν απέδειξε ούτε άλλωστε αποπειράθηκε ν' αποδείξει, εν όψει των εγγράφων που είχαν κατατεθεί στο Πρωτοδικείο, ότι υπήρχε στο σκεπτικό κάποια αντίφαση ή ουσιαστική ανακρίβεια που να καθιστά ελαττωματική την ίδια την αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

40 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει ν' απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

41 Με τον δεύτερο λόγο, η αναιρεσείουσα προσάπτει, κυρίως, στο Πρωτοδικείο ότι απέρριψε την επιχειρηματολογία της ότι η συμμετοχή της στις συσκέψεις των διαφόρων οργάνων που λειτουργούσαν στο πλαίσιο της CEPI-Cartonboard, επαγγελματικής ενώσεως επιδιώκουσας θεμιτούς κατά βάση σκοπούς, δεν μπορούσε να θεωρηθεί αρκετή για να στοιχειοθετήσει συμμετοχή της σε σύμπραξη για τη διατήρηση των μεριδίων αγοράς και τον προγραμματισμό διαστημάτων διακοπής της παραγωγής αποσκοπούντων στον έλεγχο της προσφοράς.

42 Κατά την αναιρεσείουσα, η συμμετοχή επιχειρήσεως σε σύσκεψη αντιβαίνουσα στον ανταγωνισμό δεν συνιστά, αφ' εαυτής, συμπεριφορά κολάσιμη, η δε Επιτροπή φέρει το βάρος να αποδείξει ότι η επιχείρηση έθεσε σε εφαρμογή τις ληφθείσες κατά τη σύσκεψη αυτή αποφάσεις. Αν, αντιθέτως, απαιτείται από την επιχείρηση να αποδείξει ότι έλαβε όντως τις αποστάσεις της από τις εν λόγω αποφάσεις, δηλαδή ότι

ούτε τις ενέκρινε ούτε τις έθεσε σε εφαρμογή, της επιρρίπτεται το βάρος μιας αποδείξεως που είναι ανέφικτη.

43 Προσθέτει ότι το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο διαπιστώνοντας, στη σκέψη 118 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι

«το γεγονός ότι μια επιχείρηση δεν συμμορφώνεται προς τα αποτελέσματα των συναντήσεων που έχουν αντικείμενο προδήλως αντίθετο προς τον ανταγωνισμό ουδόλως μειώνει την ευθύνη της για τη συμμετοχή της στη σύμπραξη, άπαξ αυτή δεν αποστασιοποιήθηκε δημοσίως από το περιεχόμενο των συναντήσεων (...). Επομένως, και αν ακόμη υποτεθεί ότι η συμπεριφορά της προσφεύγουσας στην αγορά δεν συνήδε προς τα συμφωνηθέντα, το γεγονός αυτό ουδόλως επηρεάζει την ευθύνη της εκ παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης».

44 Επικουρικώς, η αναιρεσείουσα διατείνεται ότι, ναι μεν, κατά πάγια νομολογία, η προσχώρηση σε συμφωνία αντιβαίνουσα προς τον ανταγωνισμό αρκεί για να στοιχειοθετήσει ευθύνη επιχειρήσεως λόγω παραβάσεως του άρθρου 85 της Συνθήκης, δεν μπορεί όμως να υποστηριχθεί ότι μια επιχείρηση που απλώς προσχώρησε στη συμφωνία πρέπει να τύχει της ίδιας μεταχειρίσεως με εκείνη που, επί πλέον, έθεσε τη συμφωνία σε εφαρμογή. Το Πρωτοδικείο δεν έλαβε όμως υπόψη, στις σκέψεις 115 έως 118 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν υπήρξε η παραμικρή απόδειξη περί του ότι η αναιρεσείουσα έθεσε σε εφαρμογή τις αποφάσεις που ελήφθησαν σχετικά με τη σταθεροποίηση των μεριδίων αγοράς και τον έλεγχο της προσφοράς, αν μη τι άλλο για να διακρίνει την ευθύνη της στην παράβαση από την ευθύνη άλλων επιχειρήσεων οι οποίες την εφάρμοσαν στην πράξη.

45 Τέλος, ακόμη επικουρικότερα, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι της καταλόγισε ως παράβαση τη συμμετοχή σε σύμπραξη, ενώ το μόνο που μπορούσε να της προσαφθεί ήταν η συμμετοχή της σε ανταλλαγή πληροφοριών, η οποία συνιστά πολύ λιγότερο σοβαρή παράβαση.

46 Συναφώς, η αναιρεσείουσα αποκρούει την επιχειρηματολογία του Πρωτοδικείου ότι ο λόγος ακυρώσεως περί εσφαλμένης εκτιμήσεως της Επιτροπής ως προς το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides ήταν απαράδεκτος, διότι προβλήθηκε για πρώτη φορά στο στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως (βλ. σκέψεις 155 και 156 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Η αναιρεσείουσα παραπέμπει συναφώς στην παράγραφο 46 του δικογράφου της προσφυγής της.

47 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι το Πρωτοδικείο, αφού εξέτασε τη δικογραφία της Επιτροπής και ειδικότερα τις δηλώσεις της Stora Kopparbergs Bergslags AB (στο εξής: Stora), κατέληξε ότι η Επιτροπή είχε ορθώς αποδείξει ότι υπήρχε συμπαιγνία τόσο ως προς τα μερίδια αγοράς (σκέψεις 76 έως 87 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως) όσο και ως προς τα διαστήματα διακοπής της παραγωγής. Το Πρωτοδικείο απέκρουσε τις επικρίσεις τις οποίες είχε διατυπώσει η αναιρεσείουσα ιδίως κατά των δηλώσεων της Stora (σκέψεις 107 έως 113 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

48 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα δεν βάλλει κατά του συμπεράσματος του Πρωτοδικείου περί του υποστατού της αναφερομένης ανωτέρω διττής συμπαιγνίας. Οι επικρίσεις της αφορούν, στην πραγματικότητα, το αν έθεσε ή δεν έθεσε, όπως ισχυρίζεται, σε εφαρμογή τις στρεφόμενες κατά του ανταγωνισμού αποφάσεις.

49 Συναφώς, αφού διαπίστωσε ότι η Επιτροπή ως παράβαση θεώρησε τη συμπαιγνία ως προς τη σταθεροποίηση των μεριδίων αγοράς και τον έλεγχο της προσφοράς, και όχι την κατά κυριολεξία θέση της σε εφαρμογή, και ότι η αναιρεσείουσα είχε μετάσχει στη συμπαιγνία αυτή — πράγμα που αποτελεί εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών —, το Πρωτοδικείο δικαιολογημένα έκρινε ότι οι ισχυρισμοί της αναιρεσείουσας σχετικά με την πραγματική της συμπεριφορά στην αγορά δεν αναιρούσαν την ευθύνη της εκ παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης (σκέψη 118, τελευταία περίοδος, της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

50 Πρέπει να γίνει δεκτό — όπως έπραξε και το Πρωτοδικείο — ότι η συμμετοχή επιχειρήσεως σε συσκέψεις στρεφόμενες κατά του ανταγωνισμού έχει, εξ αντι-

κειμένου, ως αποτέλεσμα να δημιουργεί σύμπραξη ή να την ενισχύει και ότι το γεγονός ότι η επιχείρηση δεν θέτει σε εφαρμογή τα αποτελέσματα αυτών των συσκέψεων δεν αποκλείει την ευθύνη της εκ της συμμετοχής της στη σύμπραξη, εκτός εάν έχει λάβει δημόσια τις αποστάσεις της από το περιεχόμενό τους. Όπως όμως προκύπτει από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, δεν προσκομίστηκε στο Πρωτοδικείο καμμία τέτοια απόδειξη περί του ότι η αναιρεσείουσα έλαβε δημόσια τις αποστάσεις της.

51 Πρέπει, συνεπώς, να γίνει δεκτό, εν όψει της παραβάσεως για την οποία επιβλήθηκε στην αναιρεσείουσα η κύρωση, ότι οι ενώπιον του Πρωτοδικείου ισχυρισμοί της σχετικά με την πραγματική της συμπεριφορά στην αγορά ήσαν αλυσιτελείς και ότι, επομένως, δεν υπάρχει κανένας λόγος να προσαφθεί στο Πρωτοδικείο ότι δεν έλαβε υπόψη τους ισχυρισμούς αυτούς κατά την αξιολόγηση της ευθύνης της. Εν πάση περιπτώσει, όπως κυριαρχικώς έκρινε το Πρωτοδικείο, αφενός μεν ουδέποτε υποστηρίχθηκε ότι η συμπαιγνία ως προς τα μερίδια αγοράς είχε οδηγήσει σε πλήρη παγίωσή τους· αφετέρου δε, πριν από το 1990, ο περιορισμός της προσφοράς από συντονισμένες διακοπές της παραγωγής δεν είχε καταστεί αναγκαίος, λόγω του δυναμισμού της ζητήσεως, και, επομένως, το ότι, κατά το 1990 και 1991, η Sarrió δεν σταμάτησε προσωρινά την παραγωγή της κατ' ουδένα τρόπο αποδεικνύει ότι ήταν αμέτοχη στην προσαπτόμενη συμπαιγνία (σκέψη 117 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

52 Τέλος, όσον αφορά την αιτίαση ότι το Πρωτοδικείο κακώς έκρινε απαράδεκτο τον λόγο ακυρώσεως περί εσφαλμένης εκτιμήσεως της Επιτροπής ως προς το σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών της Fides, διαπιστώνεται, όπως τόνισε η Επιτροπή, ότι η παράγραφος 46 του δικογράφου της προσφυγής, στο οποίο παραπέμπει η αναιρεσείουσα, δεν αφορά οποιαδήποτε σχετική εκτίμηση της Επιτροπής, αλλά εκφράζει την άποψη της αναιρεσείουσας ότι η ανταλλαγή πληροφοριών και η διαβούλευση επί των αναγγελλομένων τιμών έπρεπε να τιμωρηθούν λιγότερο αυστηρά απ' ό,τι η διαβούλευση επί των εφαρμοζομένων τιμών.

53 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

54 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, καθ' όσον, ενώ, στη σκέψη 347 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, διαπίστωσε ότι η Επιτροπή παρέλειψε να μνημονεύσει, στην απόφασή της, τους παράγοντες που είχε λάβει συστηματικά υπόψη κατά την επιμέτρηση των προστίμων, δεν ακύρωσε την απόφαση της Επιτροπής λόγω ανεπαρκούς αιτιολογήσεως.

55 Η αναιρεσείουσα προσθέτει ότι, σύμφωνα με πάγια νομολογία την οποία παρέθεσε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 350 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα στοιχεία αυτά έπρεπε να περιλαμβάνονται στο σώμα της αποφάσεως, ενώ εξηγήσεις παρεχόμενες μεταγενεστέρως από την Επιτροπή, είτε στον Τύπο είτε κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη, πλην ειδικών περιστάσεων. Όπως όμως ακριβώς διαπίστωσε το Πρωτοδικείο στην ίδια σκέψη 350, η Επιτροπή αναγνώρισε επ' ακροατηρίου ότι τίποτε δεν την εμπόδιζε να παραθέσει τα εν λόγω στοιχεία μέσα στην απόφαση. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε να λάβει υπόψη το γεγονός «ότι η Επιτροπή έδειξε διατεθειμένη να παράσχει, κατά την ένδικη διαδικασία, κάθε πρόσφορη πληροφορία σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού των προστίμων» (σκέψη 353 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

56 Η αναιρεσείουσα προσάπτει επίσης στο Πρωτοδικείο ότι έλαβε υπόψη το γεγονός ότι η Επιτροπή, όταν εξέδιδε την απόφασή της, δεν γνώριζε ακόμη το πώς αυτό είχε ερμηνεύσει, σχετικά με την επιμέτρηση των προστίμων, τις επιταγές του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 253 ΕΚ), με τις προαναφερθείσες αποφάσεις του Tréfilunion κατά Επιτροπής, Société métallurgique de Normandie κατά Επιτροπής και Société des treillis et panneaux soudés κατά Επιτροπής (στο εξής: αποφάσεις για τα δομικά πλέγματα) — τις οποίες παρέθεσε στη σκέψη 351 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως —, ούτε το ότι η αιτιολογία της αποφάσεως ήταν ανάλογη με εκείνη των προηγουμένων αποφάσεων της Επιτροπής (σκέψη 351 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

57 Κατά την αναιρεσείουσα, η άποψη αυτή είναι νομικώς εσφαλμένη. Το ότι η έκταση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως δεν είχε ακόμη διευκρινιστεί από το Πρωτοδικείο δεν σημαίνει ότι η υποχρέωση αυτή δεν εβάρυνε ακόμη την Επιτροπή. Επί πλέον, το Πρωτοδικείο δεν μπορούσε να αντλεί κανόνες ισχύοντες για το μέλλον χωρίς να τους εφαρμόζει αμέσως στην εκκρεμή ενώπιόν του υπόθεση, διατηρώντας έτσι τα αποτελέσματα μιας αποφάσεως της Επιτροπής της οποίας το ίδιο διαπίστωνε την ανεπαρκή αιτιολόγηση.

58 Κατά την Επιτροπή, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος. Παραπέμπει στην απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκέψη 31), από την οποία προκύπτει ότι, όταν το Δικαστήριο αποφαίνεται επί νομικών ζητημάτων στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, δεν πρέπει να υποκαθιστά, για λόγους επιείκειας, το Πρωτοδικείο, που έχει αποφανθεί κατά πλήρη δικαιοδοσία επί του ύψους προστίμων επιβληθέντων σε επιχειρήσεις, οι οποίες παραβιάζουν το κοινοτικό δίκαιο.

59 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, κατά τον καθορισμό των προστίμων, διαθέτει διακριτική ευχέρεια (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Ferriere Nord κατά Επιτροπής, σκέψεις 32 και 33), που σκοπό έχει να αποφεύγεται το ενδεχόμενο να γνωρίζουν εκ των προτέρων οι επιχειρήσεις το ακριβές ποσό του προστίμου που επισύρει η συμπεριφορά τους και να σταθμίσουν έτσι αν είναι σκόπιμο να ενεργήσουν νόμιμα ή παράνομα βάσει απλών οικονομικών υπολογισμών (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, Martinelli κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1165, σκέψη 59).

60 Οι σκέψεις 349 έως 353 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως παρατίθενται, κατά την Επιτροπή, ως εκ περισσού, καθ' όσον υπενθυμίζουν τις συνέπειες των αποφάσεων για τα δομικά πλέγματα. Η Επιτροπή άλλωστε φρονεί ότι η αναιρεσείουσα ερμηνεύει εσφαλμένα τις εν λόγω αποφάσεις. Με αυτές, το Πρωτοδικείο διατύπωνε, όπως και

με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, την ευχή να υπάρχει μεγαλύτερη διαφάνεια ως προς την ακολουθούμενη μέθοδο υπολογισμού. Ενεργώντας έτσι, το Πρωτοδικείο δεν ανήγαγε την έλλειψη διαφάνειας σε έλλειψη αιτιολογίας της αποφάσεως. Η θέση του Πρωτοδικείου απορρέει, το πολύ, από την αρχή της χρηστής διοικήσεως, χωρίς η παραγνώριση της αρχής αυτής να συνιστά αφ' εαυτής λόγο ακυρώσεως της αποφάσεως.

61 Προέχει, κατ' αρχάς, να εκτεθούν τα επί μέρους στάδια της συλλογιστικής την οποία ανέπτυξε το Πρωτοδικείο σε απάντηση του λόγου περί παραβάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως του υπολογισμού των προστίμων.

62 Το Πρωτοδικείο κατ' αρχάς υπέμνησε, στη σκέψη 341 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την πάγια νομολογία, κατά την οποία η υποχρέωση αιτιολογήσεως μιας ατομικής αποφάσεως σκοπό έχει να επιτρέψει στον κοινοτικό δικαστή να ασκήσει τον έλεγχό του επί της νομιμότητας της αποφάσεως και να παράσχει στον ενδιαφερόμενο ικανές ενδείξεις ως προς το αν η απόφαση έχει επαρκές έρεισμα ή αν ενδεχομένως πάσχει ελάττωμα λόγω του οποίου θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το κύρος της, το δε περιεχόμενο της υποχρεώσεως αυτής εξαρτάται από τη φύση της περί ης πρόκειται πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε (βλ., μεταξύ άλλων, πέρα από την παρατεθείσα από το Πρωτοδικείο νομολογία, απόφαση της 15ης Απριλίου 1997, C-22/94, Irish Farmers Association κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-1809, σκέψη 39).

63 Ακολούθως, το Πρωτοδικείο διευκρίνισε, στη σκέψη 342 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, προκειμένου περί αποφάσεως της Επιτροπής που επιβάλλει, όπως η υπό κρίση, πρόστιμα σε πλείονες επιχειρήσεις λόγω παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, η έκταση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως πρέπει να προσδιορίζεται ιδίως με γνώμονα το γεγονός ότι η σοβαρότητα των παραβάσεων εξαρτάται από μεγάλο αριθμό στοιχείων, όπως είναι τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το πλαίσιό της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη (διάταξη του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 1996, C-137/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-1611, σκέψη 54).

64 Συναφώς, το Πρωτοδικείο έκρινε, στη σκέψη 348 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως,

«ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 169 έως 172 της αποφάσεως — ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα των λεπτομερώς παρατιθεμένων στην ίδια την απόφαση πραγματικών ισχυρισμών που στρέφονται καθ' εκάστου αποδέκτη της αποφάσεως — εκθέτουν επαρκή και πρόσφορα στοιχεία εκτιμήσεως που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως την οποία διέπραξε καθεμιά από τις ενεχόμενες επιχειρήσεις (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Οκτωβρίου 1991, T-2/89, Petrofina κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-1087, σκέψη 264)».

65 Στις σκέψεις 349 έως 353, όμως, της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο άμβλυνε, όχι χωρίς κάποια αμφισημία, την έννοια των όσων δέχεται στη σκέψη 348.

66 Όπως προκύπτει, συγκεκριμένα, από τις σκέψεις 349 και 350 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η απόφαση της Επιτροπής δεν μνημονεύει ποια συγκεκριμένα στοιχεία έλαβε συστηματικώς υπόψη η Επιτροπή κατά την επιμέτρηση των προστίμων, στοιχεία τα οποία ήταν ωστόσο σε θέση να κοινολογήσει και που θα διευκόλυναν τις επιχειρήσεις στην προσπάθειά τους να εκτιμήσουν αφενός μεν αν η Επιτροπή είχε υποπέσει σε σφάλματα κατά την επιμέτρηση του κάθε προστίμου, αφετέρου δε αν το ύψος κάθε προστίμου εδικαιολογείτο με γνώμονα τα εφαρμοζόμενα γενικά κριτήρια. Το Πρωτοδικείο προσέθεσε, στη σκέψη 351 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά τις αποφάσεις για τα δομικά πλέγματα, είναι επιθυμητό να γνωρίζουν λεπτομερώς οι επιχειρήσεις τον τρόπο υπολογισμού του προστίμου που τους επιβάλλεται, χωρίς να είναι υποχρεωμένες προς τούτο να ασκήσουν ένδικη προσφυγή κατά της αποφάσεως της Επιτροπής.

67 Τέλος, στη σκέψη 353 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο κατέληξε ότι υπήρχε «έλλειψη, στην απόφαση, ειδικής αιτιολογήσεως του τρόπου υπολογισμού των προστίμων», η οποία όμως ήταν δικαιολογημένη εν όψει των ειδικών

περιστάσεων της υποθέσεως, ήτοι ότι τα στοιχεία υπολογισμού γνωστοποιήθηκαν κατά την ένδικη διαδικασία και ότι η περιεχόμενη στις αποφάσεις για τα «δομικά πλέγματα» ερμηνεία του άρθρου 190 της Συνθήκης συνιστούσε καινοτομία.

68 Πριν εξετασθεί, υπό το πρίσμα των προβαλλομένων από την αναιρεσείουσα επιχειρημάτων, το βάσιμο των εκτιμήσεων του Πρωτοδικείου για το κατά πόσον η γνωστοποίηση των στοιχείων υπολογισμού κατά την ένδικη διαδικασία και ο καινοτόμος χαρακτήρας των αποφάσεων για τα δομικά πλέγματα μπορεί να επηρεάσει την τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, πρέπει να ερευνηθεί αν η τήρηση της εκ του άρθρου 190 της Συνθήκης υποχρεώσεως αιτιολογήσεως επέβαλλε στην Επιτροπή να περιλάβει στην απόφαση, πέρα από τα στοιχεία εκτιμήσεως που χρησιμοποίησε για να προσδιορίσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, μια λεπτομερέστερη έκθεση του τρόπου υπολογισμού των προστίμων.

69 Συναφώς, τονίζεται ότι, επί προσφυγών στρεφομένων κατ' αποφάσεων της Επιτροπής επιβαλλουσών σε επιχειρήσεις πρόστιμα λόγω παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού, το Πρωτοδικείο είναι διττώς αρμόδιο.

70 Πρώτον, είναι αρμόδιο να ελέγχει τη νομιμότητά τους, δυνάμει του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 230 ΕΚ). Σ' αυτό το πλαίσιο, οφείλει ιδίως να ελέγχει αν έχει τηρηθεί η επιβαλλόμενη από το άρθρο 190 της Συνθήκης υποχρέωση αιτιολογήσεως, η παράβαση της οποίας καθιστά την απόφαση ακυρώσιμη.

71 Δεύτερον, το Πρωτοδικείο είναι αρμόδιο να εκτιμά — στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, την οποία του αναγνωρίζουν τα άρθρα 172 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 229 ΕΚ) και 17 του κανονισμού 17 — τον πρόσφορο χαρακτήρα των προστίμων. Η τελευταία αυτή εκτίμηση ενδέχεται να δικαιολογεί την προσκόμιση και συνεκτίμηση προσθέτων πληροφοριακών στοιχείων, των οποίων η αυτούσια μνεία στην απόφαση δεν απαιτείται δυνάμει της επιβαλλομένης από το άρθρο 190 της Συνθήκης υποχρεώσεως αιτιολογήσεως.

72 Όσον αφορά τον έλεγχο της τηρήσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 17 ορίζει ότι, «κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, εκτός από τη σοβαρότητα της παραβάσεως, και η διάρκειά της».

73 Υπ' αυτές τις συνθήκες, εν όψει της νομολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 341 και 342 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ο συνιστάμενος στην υποχρέωση αιτιολογήσεως ουσιώδης τύπος τηρείται, άπαξ η Επιτροπή εκθέτει, με την απόφασή της, τα στοιχεία εκτιμήσεως τα οποία χρησιμοποίησε για να μετρήσει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως. Ελλείψει αυτών των στοιχείων, η απόφαση πάσχει έλλειψη αιτιολογίας.

74 Το Πρωτοδικείο, όμως, ορθώς έκρινε, στη σκέψη 348 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή είχε συμμορφωθεί προς αυτές τις επιταγές. Επιβάλλεται, όντως, η διαπίστωση — στην οποία προέβη και το Πρωτοδικείο — ότι οι αιτιολογικές σκέψεις 167 έως 172 της αποφάσεως εκθέτουν τα κριτήρια που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για τον υπολογισμό των προστίμων. Έτσι, η αιτιολογική σκέψη 167 αφορά ειδικότερα τη διάρκεια της παραβάσεως· περιέχει επίσης, όπως και η αιτιολογική σκέψη 168, τους παράγοντες στους οποίους στηρίχθηκε η Επιτροπή για να εκτιμήσει τη σοβαρότητα της παραβάσεως και την τάξη μεγέθους των προστίμων· η αιτιολογική σκέψη 169 περιλαμβάνει τα στοιχεία τα οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή για να καθορίσει το πρόστιμο που θα επέβαλλε σε κάθε επιχείρηση· η αιτιολογική σκέψη 170 κατονομάζει τις επιχειρήσεις που έπρεπε να θεωρούνται ως «επί κεφαλής» της συμπράξεως και οι οποίες έφεραν ιδιαίτερη ευθύνη έναντι των λοιπών· τέλος, οι αιτιολογικές σκέψεις 171 και 172 ορίζουν ποιες συνέπειες πρέπει να έχει επί του ύψους των προστίμων η συνεργασία των διαφόρων κατασκευαστών με την Επιτροπή κατά τη διενέργεια των ελέγχων προς απόδειξη των πραγματικών περιστατικών ή κατά την απάντηση στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.

75 Τη διαπίστωση της σκέψεως 348 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν αναιρεί το γεγονός ότι, μεταγενεστέρως, κατά τη διάρκεια συνεντεύξεως Τύπου ή κατά την ένδικη διαδικασία, ανακοινώθηκαν ακριβέστερες πληροφορίες, όπως ο κύκλος εργασιών τον οποίον είχαν πραγματοποιήσει οι επιχειρήσεις ή τα ποσοστά μειώσεως τα οποία είχε ορίσει η Επιτροπή. Συγκεκριμένα, διευκρινίσεις παρεχόμενες από τον

συντάκτη της προσβαλλομένης αποφάσεως, που συμπληρώνουν μια αιτιολογία που αφ' εαυτής είναι ήδη επαρκής, δεν επηρεάζουν την κατά κυριολεξία τήρηση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, έστω και αν μπορούν να είναι χρήσιμες στον — ασκούμενο από τον κοινοτικό δικαστή — έλεγχο της εσωτερικής συνοχής του σκεπτικού της αποφάσεως, καθ' όσον επιτρέπουν στο θεσμικό όργανο να αποσαφηνίσει τους λόγους που στήριξαν την απόφασή του.

76 Ασφαλώς, η Επιτροπή δεν δύναται, καταφεύγοντας αποκλειστικά και με μηχανικό τρόπο σε αριθμητικούς τύπους, να απεμπολεί την εξουσία της εκτιμήσεως. Έχει, όμως, την ευχέρεια να συνοδεύει την απόφασή της με αιτιολογία βαίνουσα πέραν των επιταγών που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 73 της παρούσας αποφάσεως, παραθέτοντας ειδικότερα αριθμητικά στοιχεία που καθοδήγησαν, ιδίως ως προς το επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, την άσκηση της εξουσίας της εκτιμήσεως κατά την επιμέτρηση των προστίμων τα οποία επιβάλλει σε διάφορες επιχειρήσεις που έχουν μετάσχει, με ποικίλη ένταση, στην παράβαση.

77 Συγκεκριμένα, μπορεί να είναι επιθυμητό να χρησιμοποιεί η Επιτροπή την ευχέρεια αυτή για να δώσει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να γνωρίσουν λεπτομερώς τον τρόπο υπολογισμού του προστίμου που τους επιβλήθηκε. Γενικότερα, αυτό μπορεί να εξυπηρετεί τη διαφάνεια της δράσεως της διοικήσεως και να διευκολύνει το έργο του Πρωτοδικείου κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, η οποία πρέπει να του παρέχει τη δυνατότητα να εκτιμά, πέρα από τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως, και τον πρόσφορο χαρακτήρα του επιβληθέντος προστίμου. Η ευχέρεια όμως αυτή — όπως τόνισε η Επιτροπή — δεν μεταβάλλει την έκταση των επιταγών που απορρέουν από την υποχρέωση αιτιολογήσεως.

78 Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο, κρίνοντας, στη σκέψη 352 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι «η Επιτροπή οφείλει, εφόσον έχει λάβει κατά σύστημα υπόψη ορισμένα βασικά στοιχεία προς καθορισμό του ύψους των προστίμων, να μνημονεύει τα στοιχεία αυτά στο σώμα της αποφάσεως», παρέβη το άρθρο 190 της Συνθήκης. Ομοίως, το Πρωτοδικείο, διαπιστώνοντας, πρώτα, στη σκέψη 348 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η απόφαση εξέθετε «επαρκή και πρόσφορα στοιχεία εκτιμήσεως που λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως την οποία διέπραξε καθεμιά από τις ενεχόμενες επιχει-

ρήσεις», ακολούθως δε στη σκέψη 353 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι υπήρχε «έλλειψη, στην απόφαση, ειδικής αιτιολογίας του τρόπου υπολογισμού των προστίμων», παρουσιάζει αντιφατικό σκεπτικό.

79 Η πλάνη, όμως, περί το δίκαιο, στην οποία υπέπεσε κατ' αυτόν τον τρόπο το Πρωτοδικείο, δεν είναι ικανή να επισύρει την ακύρωση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, άπαξ, εν όψει των προεκτεθέντων, το Πρωτοδικείο εγκύρως απέρριψε, παρά τις σκέψεις 349 έως 353 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τον λόγο περί παραβάσεως της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως για τον υπολογισμό των προστίμων.

80 Εφόσον η Επιτροπή δεν όφειλε, βάσει της υποχρεώσεώς της αιτιολογήσεως, να παραθέσει στην απόφασή της τα σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού των προστίμων αριθμητικά στοιχεία, παρέλκει η εξέταση των διαφόρων αιτιάσεων της αναιρεσείουσας που στηρίζονται στην εσφαλμένη αυτή αφετηρία.

81 Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

82 Ο τέταρτος λόγος τον οποίο προβάλλει η αναιρεσείουσα αφορά την έλλειψη αιτιολογίας. Αφενός μεν το Πρωτοδικείο προέβη σε εντελώς αφηρημένη εκτίμηση της αιτιάσεως ότι, για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, χρησιμοποιήθηκε το ECU και ότι υπήρξε άνιση μεταχείριση των επιχειρήσεων των οποίων το εθνικό νόμισμα υποτιμήθηκε μεταξύ 1990, έτους αναφοράς το οποίο όρισε η Επιτροπή για

την επιμέτρηση των προστίμων, και 1994, έτους εκδόσεως της αποφάσεως. Αφετέρου δε δεν απάντησε στην αιτίαση που στρεφόταν κατά της μεθόδου που χρησιμοποίησε κατά τον υπολογισμό του προστίμου η Επιτροπή, διότι — όσον αφορά το όριο του 10 % του κύκλου εργασιών που πραγματοποιεί η υφιστάμενη την κύρωση επιχείρηση — έλαβε υπόψη τον κύκλο εργασιών του τελευταίου πλήρους έτους παραβάσεως, τον οποίο μετέτρεψε σε ECU εφαρμόζοντας τη μέση τιμή μετατροπής που ίσχυε για το έτος εκείνο, και όχι, όπως προβλέπει το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά την εταιρική χρήση που προηγήθηκε της εκδόσεως της αποφάσεως.

83 Η αναιρεσείουσα προσθέτει ότι η επιλογή του κύκλου εργασιών του τελευταίου έτους της παραβάσεως δεν εγγυάται, υπό όλες τις περιστάσεις, ότι το πρόστιμο πρέπει να είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως και την οικονομική ισχύ των υφισταμένων την κύρωση επιχειρήσεων, λόγω ιδίως των διακυμάνσεων των τιμών συναλλάγματος.

84 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι σκέψεις 392 έως 404 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αφορούν ακριβώς τη χρήση του ECU κατά την επιμέτρηση των προστίμων και το ζήτημα της ενδεχομένης διακρίσεως μεταξύ των επιχειρήσεων που εμπλέκονται στην αυτή σύμπραξη. Επομένως, η αιτίαση περί ελλείψεως αιτιολογίας δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

85 Ως προς τη νομιμότητα της συνεκτιμήσεως δύο ετών αναφοράς, ενός για τον καθορισμό του ανωτάτου ποσού του προστίμου και ενός για την εκτίμηση του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της επιχειρήσεως κατά τον χρόνο της παραβάσεως, πρέπει να διευκρινιστεί αφενός μεν ότι το προβλεπόμενο στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 ανώτατο όριο, για πρόστιμα υπερβαίνοντα ένα εκατομμύριο λογιστικές μονάδες και ίσα προς «ποσοστό δέκα τοις εκατό του κύκλου εργασιών που επραγματοποιήθη κατά την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο», αφορά, όπως τόνισε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 402 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, την οικονομική χρήση που προηγείται της ημερομηνίας της αποφάσεως.

Είναι άλλωστε εύλογη η αναφορά σ' αυτή την οικονομική χρήση όταν πρόκειται να προσδιοριστεί το ανώτατο ποσό του προστίμου που δύναται να επιβληθεί σε επιχείρηση που έχει παραβεί τους κανόνες ανταγωνισμού.

86 Αφενός μεν, οσάκις τίθεται ζήτημα εκτιμήσεως του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος επιχειρήσεως κατά τον χρόνο της παραβάσεως, επιβάλλεται να γίνεται αναφορά στον τότε πραγματοποιηθέντα κύκλο εργασιών και, επομένως, να χρησιμοποιούνται οι τότε ισχύοντες συντελεστές μετατροπής και όχι εκείνοι που ισχύουν κατά τον χρόνο εκδόσεως της επιβάλλουσας το πρόστιμο αποφάσεως. Σε αντίθετη περίπτωση, το σχετικό μέγεθος των επιχειρήσεων που έχουν λάβει μέρος στην παράβαση θα νοθευόταν από τη συνεκτίμηση γεγονότων εξωγενών και τυχαίων, όπως η εξέλιξη των εθνικών νομισμάτων κατά την επακολουθήσασα περίοδο (βλ. απόφαση της 8 Ιουλίου 1999, C-49/92 P, Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, Συλλογή 1999, σ. I-4125, σκέψη 165).

87 Εν προκειμένω, η αναιρεσείουσα δεν απέδειξε κατά ποιον τρόπο το Πρωτοδικείο, μη αποκρούοντας τη μέθοδο υπολογισμού της Επιτροπής που στηριζόταν στον κύκλο εργασιών του τελευταίου πλήρους έτους παραβάσεως, παραβίασε τον κανονισμό 17 ή τις γενικές αρχές του δικαίου.

88 Κατ' αρχάς, ο κανονισμός 17 δεν απαγορεύει τη χρήση του ECU κατά τον καθορισμό των προστίμων. Έπειτα, όπως, διαπίστωσε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 395 έως 399 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή χρησιμοποίησε μία και την αυτή μέθοδο υπολογισμού των προστίμων τα οποία επέβαλε στις επιχειρήσεις λόγω συμμετοχής τους σε μία και την αυτή παράβαση, η μέθοδος δε αυτή της έδωσε τη δυνατότητα να εκτιμήσει το οικονομικό μέγεθος και την οικονομική ισχύ κάθε επιχειρήσεως, καθώς και την έκταση της παραβάσεως που διέπραξε καθεμιά τους σε συνάρτηση προς την οικονομική πραγματικότητα που ίσχυε κατά τον χρόνο της διαπράξεώς της.

89 Τέλος, όσον αφορά, ειδικότερα, τις νομισματικές διακυμάνσεις, πρόκειται για αστάθμητο παράγοντα δυνάμενο να δημιουργήσει πλεονεκτήματα όπως και μειονεκτήματα, με τον οποίο βρίσκονται συνήθως αντιμέτωπες, στο πλαίσιο της εμπορικής τους δραστηριότητας, οι επιχειρήσεις και η ύπαρξη του οποίου δεν επηρεάζει,

αυτή καθαυτή, το κύρος του ποσού ενός προστίμου που έχει καθοριστεί νομίμως σε συνάρτηση προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως και τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά το τελευταίο έτος της διαπράξεώς της. Εν πάση περιπτώσει, το ανώτατο ύψος του προστίμου — που, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, καθορίζεται σε συνάρτηση προς τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά την διαχειριστική περίοδο που προηγείται της εκδόσεως της αποφάσεως — αποτελεί ένα όριο για τις ενδεχομένως βλαπτικές συνέπειες των νομισματικών διακυμάνσεων.

90 Κατά συνέπεια, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει ν' απορριφθεί.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

91 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα φρονεί ότι η μείωση του προστίμου στην οποία προέβη το Πρωτοδικείο είναι ανεπαρκής εν όψει των όσων διαπίστωσε σχετικά με τη συμμετοχή της θυγατρικής της Prat Carton στη σύμπραξη.

92 Κατά την αναιρεσείουσα, για να καθορίσει το Πρωτοδικείο το ύψος του προστίμου σε 14 εκατομμύρια ECU — εν όψει των διορθώσεων στις οποίες προέβη ως προς τη διάρκεια της διαπραχθείσας από την Prat Carton παραβάσεως και την έκταση της συμμετοχής της στη συμπαιγνία, που ήταν απλώς περιθωριακή —, ακολούθησε κατ' ανάγκην διαφορετική μέθοδο υπολογισμού από εκείνη της Επιτροπής, πράγμα που επέφερε διάκριση μεταξύ των μετασχουσών στη σύμπραξη επιχειρήσεων.

93 Συγκεκριμένα, αν το Πρωτοδικείο είχε εφαρμόσει τη μέθοδο υπολογισμού της Επιτροπής, εν όψει των διορθώσεων τις οποίες επέφερε ως προς τη συμμετοχή της Prat Carton στην παράβαση, το ύψος του προστίμου θα ήταν κατώτερο κατά 250 000 ECU.

94 Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί μεν το ύψος της επί πλέον μειώσεως που θα προέκυπτε από την εφαρμογή της δικής της μεθόδου υπολογισμού, ισχυρίζεται όμως ότι ο καθορισμός του προστίμου είναι της αρμοδιότητας πλήρους δικαιοδοσίας του Πρωτοδικείου.

95 Συναφώς, από τη σκέψη 250 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η συμμετοχή της Prat Carton στην παράβαση είχε αποδειχθεί μόνον όσον αφορά τη συμπαιγνία ως προς τις τιμές και ως προς τα διαστήματα διακοπής, όχι όμως και όσον αφορά την παγίωση των μεριδίων αγοράς, και ότι κάλυπτε τη χρονική περίοδο μεταξύ Ιουνίου 1990 και Φεβρουαρίου 1991. Έτσι, το Πρωτοδικείο έκρινε:

«411 Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Prat Carton μετέσχε σε ορισμένα μόνον συστατικά στοιχεία της παραβάσεως και για χρονικό διάστημα βραχύτερο από εκείνο που δέχτηκε η Επιτροπή, πρέπει να χωρήσει μείωση του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου.

412 Επειδή, εν προκειμένω, κανένας άλλος από τους προβληθέντες από την προσφεύγουσα λόγους ακυρώσεως δεν δικαιολογεί μείωση του προστίμου, το Πρωτοδικείο, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας, καθορίζει το ύψος του προστίμου αυτού σε 14 000 000 ECU.»

96 Υπενθυμίζεται ότι δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο, όταν αποφαίνεται επί νομικών ζητημάτων στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας, να υποκαθιστά, για λόγους επιείκειας, το Πρωτοδικείο, αποφαινόμενο κατά πλήρη δικαιοδοσία επί του ύψους των προστίμων που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις λόγω παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου (προαναφερθείσα απόφαση Ferriere Nord κατά Επιτροπής, σκέψη 31).

97 Η άσκηση όμως της αρμοδιότητάς του πλήρους δικαιοδοσίας δεν επιτρέπει στο Πρωτοδικείο, κατά την επιμέτρηση των προστίμων που τους επιβάλλει, να ασκεί

διακρίσεις μεταξύ των επιχειρήσεων που έχουν μετάσχει σε συμφωνία ή σε εναρμονισμένη πρακτική αντίθετη προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

98 Εν προκειμένω, όμως, δεν αμφισβητείται ότι τα πρόστιμα τα καθόρισε η Επιτροπή, για όλες τις εμπλεκόμενες στην παράβαση επιχειρήσεις, σύμφωνα με μια μέθοδο υπολογισμού την οποία δεν αμφισβήτησε το Πρωτοδικείο. Αν αυτό ήθελε, ειδικά ως προς την αναιρεσείουσα, να αποστεί από τη μέθοδο ή από ορισμένες ποσοτικές εκτιμήσεις της Επιτροπής, θα έπρεπε να εξηγήσει τους λόγους με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

99 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί αποδειχθέν ότι, στη σκέψη 412 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και να γίνει δεκτός ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως.

100 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτή ως προς τη σκέψη 412 και την παράγραφο 2 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

101 Σύμφωνα με το άρθρο 54, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, αν η αναίρεση είναι βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Πρωτοδικείου. Μπορεί είτε το ίδιο να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη

προς εκδίκαση, είτε να την αναπέμψει στο Πρωτοδικείο για να την κρίνει. Δεδομένου ότι η υπόθεση είναι ώριμη προς εκδίκαση, το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί οριστικά επί του ύψους του προστίμου που πρέπει να επιβληθεί στην αναιρεσείουσα.

Επί της προσφυγής ακυρώσεως

102 Εν όψει των σκέψεων 282 έως 411 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και ειδικότερα της σκέψεως 90 της παρούσας αποφάσεως και επειδή η αναιρεσείουσα μπορεί να θεωρηθεί υπαίτια παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης αφενός μεν μόνον για συμπαιγνία ως προς τις τιμές και ως προς τα διαστήματα διακοπής, αφετέρου μόνον για τη χρονική περίοδο μεταξύ Ιουνίου 1990 και Φεβρουαρίου 1991, το επιβληθέν στην αναιρεσείουσα πρόστιμο πρέπει να ορισθεί στο ποσό των 13 750 000 ευρώ.

Επί των δικαστικών εξόδων

103 Κατά το άρθρο 122, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι βάσιμη και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αποφαίνεται και επί των εξόδων. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, που έχει εφαρμογή στην κατ' αναίρεση διαδικασία βάσει του άρθρου 118, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

104 Επειδή η αναιρεσείουσα ηττήθηκε κατά το μείζον μέρος των λόγων αναιρέσεως που προέβαλε, πρέπει να καταδικασθεί στα δικά της δικαστικά έξοδα, καθώς και στα δύο τρίτα των αφορώντων την παρούσα διαδικασία εξόδων της Επιτροπής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Αναιρεί την παράγραφο 2 του διατακτικού της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-334/94, Sarrió κατά Επιτροπής.

2) Ορίζει το ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στη Sarrió SA σε 13 750 000 ευρώ.

3) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως κατά τα λοιπά.

4) Η Sarrió SA φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα, καθώς και τα δύο τρίτα των αφορώντων την παρούσα διαδικασία εξόδων της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

5) Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων φέρει το ένα τρίτο των αφορώντων την παρούσα διαδικασία δικαστικών της εξόδων.

La Pergola Wathelet Edward

Jann Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Νοεμβρίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

A. La Pergola